

Helsinki

Väinö Tannerin kenttä

Ympäristöhistoriallinen selvitys
ja kehittämisperiaatteet

Helsinki

Väinö Tannerin kenttä

Ympäristöhistoriallinen selvitys
ja kehittämisperiaatteet

Kaupunkiympäristön julkaisuja 2024:26

Tilaaja: Helsingin kaupunki / Kaupunkiympäristö / Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu
Vastuuhenkilö: Kaisa Solin puh. 09 310 34757
Teksti: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Tiina Perälä, Matti Liski, Ronja Rajamäki, Veikka Väinämö.
Taitto: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Ronja Rajamäki, Veikka Väinämö
Kartta-aineistot: © Kaupunkimittausosasto, Helsinki
Valokuvat ja kartat: Historialliset valokuvat ja kartat:
HKA = Helsingin kaupunginarkisto, HKMKA = Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto, MVKA = Museoviraston kuva-arkisto, KK= Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot.
Nykytilan valokuvat: RR=Ronja Rajamäki /Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Syksy 2023, Kesä 2024
Visualisoinnit: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Ronja Rajamäki, Veikka Väinämö
Sarja: Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja 2024:26
ISSN: ISSN 2489-4230 (verkkojulkaisu)
ISBN: ISBN 978-952-386-532-7 (verkkojulkaisu)
Etukannen kuva: Pesäpallon pelaamista Väinö Tannerin kentällä 1950-luvulla. Osuusliike Elannon kokoelma. HKMKA.
Takakannen kuva: Valokuva syksyisestä Väinö Tannerin kentästä. RR.

Sisällysluettelo

Saatteeksi	7
1 Suunnittelu- ja suojelutilanne	9
2 Historian vaiheet.....	11
3 Nykytila ja säilyneisyys	41
4 Arvot ja ominaispiirteet	55
5 Kehittämistavoitteet	61
Lähteet ja kirjallisuus.....	64
Viitteet.....	65
Liitteet	67

Valokuva kohti Hakaniemen rantaa ja sen teollisuustoimintoja vuonna 1863-1866. Takana luultavasti Näkin huvila ja sen vierellä kuvan oikeassa laidassa todennäköisesti Haapaniemen huvila

ja siihen liittyvät viljelysalueet, joiden paikalle nykyinen Väinö Tannerin kenttä on rakennettu. Valokuvaaja C. A. Hårdh. HKMKA.

Saatteeksi

Väinö Tannerin kenttä sijaitsee Helsingin Sörnäisissä ja on yksi Helsingin historiallisen keskustan kulttuurihistoriallisesti merkittävistä puistoista (YK2016). Puisto on aikakaudelleen tyypillinen urheilupuisto, jonka on suunnitellut Svante Olsson vuonna 1904.

Selvityksen tavoitteena on ollut kartoittaa puiston suunnitteluhistoria sekä puiston vaiheet. Lisäksi on arvioitu kohteen nykytilaa ja säilyneisyyttä sekä nykytilan suhdetta alueen historiallisiin vaiheisiin sekä ympäröivään kaupunkikuvaan ja -rakenteeseen. Työssä on arvioitu kohteen merkittävyyttä ja määritelty keskeiset säilytettävät ja vaalittavat ominaispiirteet, jotka ovat kohteen kulttuurihistoriallisten arvojen kannalta merkittäviä. Lisäksi puistolle on laadittu maiseman ja historian näkökulmasta kehittämistavoitteet niin, että alueen kulttuurihistorialliset arvot säilyvät. Laadittu selvitys toimii puiston peruskorjauksen lähtöaineistona.

Selvitys on laadittu maaliskuun ja marraskuun 2024 välisenä aikana Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan toimeksiannosta Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy:ssä, jossa työstä ovat vastanneet maisema-arkkitehdit Tiina Perälä, Matti Liski, Ronja Rajamäki sekä maisema-arkkitehtiopiskelija Veikka Väinämö. Selvitystyön kanssa samaan aikaan on laadittu Väinö Tannerin kentän kasvillisuusinventointi. Inventointi toteutettiin paikkatietomuotoisena ja sen pohjalle teeteettiin kesällä 2024 laserkeilausmittaus. Työtä on kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö ja kaupunkirakenneyksikössä ohjanneet Kaisa Solin, Irene Siljama, Jyrki Ulvila, Minna Terho ja Iiris Lettojärvi sekä kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalta Hannu Airola ja Jyrki Inkinen. Työhön on sen loppuvaiheessa saatu kommentteja kaupunginmuseolta Sari Sarestolta.

1 Alueen sijainti ja suunnittelu- ja suojelutilanne

Väinö Tannerin kenttä sijaitsee Helsingin itäisessä kanta-kaupungissa, Sörnäisten kaupunginosassa, Vilhonvuoren osa-alueella. Puisto rajautuu kolmelta sivultaan katuihin; luoteessa Hämeentiehen, koillisessa Kaikukatuun ja lounaassa Haapaniemenkatuun. Kaakossa puisto rajautuu liikerakennusten sekä liike- toimisto- ja asuinrakennusten korttelialueisiin.

Väinö Tannerin kentällä on yhä voimassa alueen alkuperäinen asemakaava vuodelta 1901 (nro 449), jossa selvitysalueelle on merkitty istutuksia puistoalueen merkiksi. Selvitysalue on laajuudeltaan 14 500 m². Puiston keskusaiheena on ovaalin muotoinen kenttä, jota reunustaa lehmuskehä.

Yleiskaavassa puisto sijoittuu kantakaupungin alueelle (C2). Yleiskaavan kaavamerkintöjen mukaan aluetta kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Hämeentietä pitkin on osoitettu pikaraitiotie, joka on joukkoliikenteen nopea runkoyhteys.

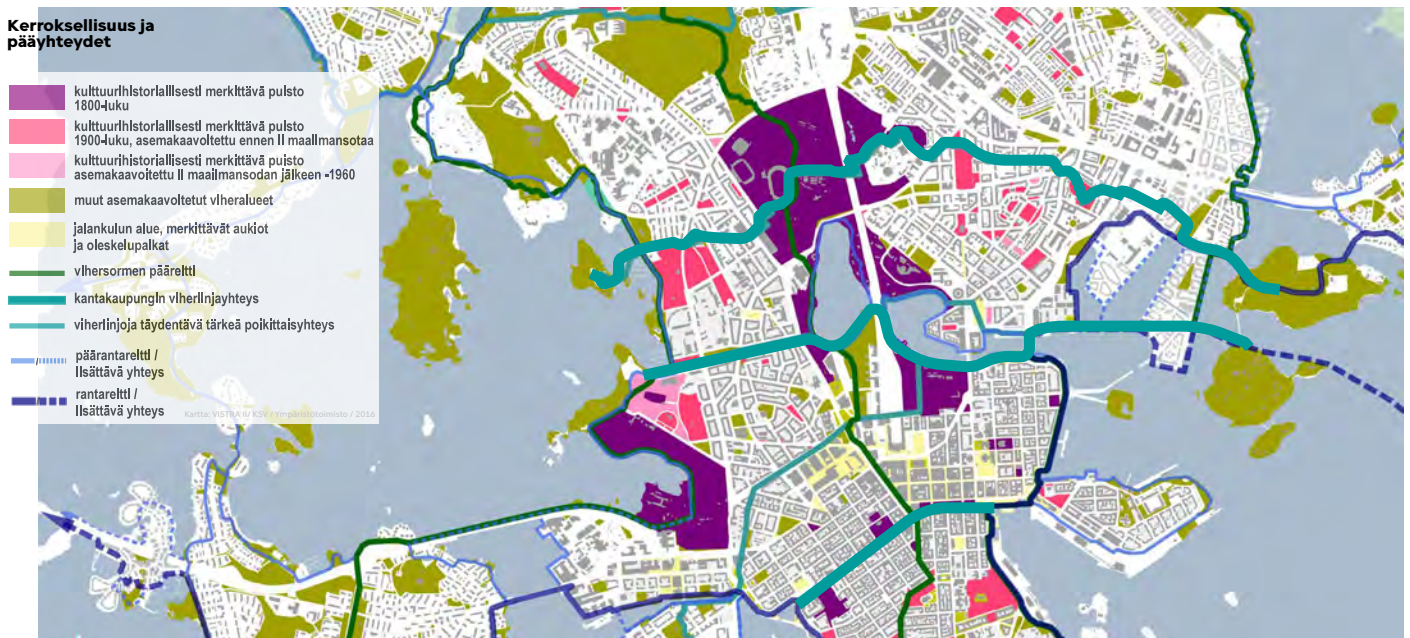
Väinö Tannerin kenttää reunustaa valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö ”Osuusliikkeiden ja teollisuuden Sörnäinen”, jossa on Elannon ja Osuustukku-kaupan (OTK) monumentaalisia punatiilisiä rakennuksia ja niiden yhteydessä elintarviketeollisuuden tuotantolaitoksia. Ne kuvastavat osuusliikkeiden asemaa ja toimintaa 1900-luvulla. Hämeentien varressa sijaitsevat hallintorakennukset toimivat kaupunkikuvallisina kiintopisteinä, esimerkiksi Elannon entinen päärakennus. Teollisuuskorttelit ulottuvat Sörnäisten rantaan asti. Rakennettuja teollisuushistoriallisia ympäristöjä, jotka ovat rakennettu elintarviketuotantoa ja vähittäismyyntiä varten. Osa rakennuksista ovat 1800-luvulla alkaneesta teollistumisesta säilyneitä.¹

Yllä voimassa oleva asemakaava (no 449) "Stadsplan för tionde, elfte och tolfte stadsdelarna af Helsingfors stad" vuodelta 1901. Laatija G. Idström.HKA.

Viereisellä sivulla sijaintikartta.

Alla yleiskaavaa varten laadittu kartta kantakaupungin kerroksellisuudesta ja pääyhteyksistä. Väinö Tannerin kenttä on merkitty kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi puistoksi. VISTRA II, Helsingin Kaupunki, Kaupunkisuunnittelu-virasto.

Yllä vuoden 1749 Pitäjänkartta. Kallion alue oli asumatonta, kallioista takamaata vielä 1800-luvun alkuun asti. Pitäjänkartassa Kallion alue näyttäytyy kallioisten selänteiden ja metsänlaikkujen peittämänä. Aluetta ympäröi kolmesta

ilmansuunnasta meri; idästä, etelästä ja lännessä Töölönlahti. Siltasaari oli tällöin vielä saari, jonka yhdistivät eteläiseen kantakaupunkiin ja Kallion alueeseen sillat. Sörnäisten rantaan on kirjattu sana åker, jolla viitataan

rannan viljelyalueisiin. Itäinen viertotie (nyk. Hämeentie) kulki alueen halki yhdistäen Pitkäsillan pohjoispuoliset alueet eteläiseen kaupunkiin. Helsingin karttapalvelu.

2 Historian vaiheet

Sörnäisten varhaisia vaiheita

Kun viimeisimmän jääkauden jäät alkoivat sulaa, täytti meri nykyisen Helsingin paljastuneet maat. Maa alkoi kohota hitaasti, minkä seurauksena noin neljä tuhatta vuotta sitten nykyisen Kallion alueen kallioisista selänteistä muodostui saaria. Kasvillisuus alkoi kehittyä entiselle merenpohjalle maankohoamisen ja meren väistymisen myötä. Täten harvalukuiset mäntymetsät peittivät osittain Kallion alueen. 1200-luvun lopulta 1640-luvulle asti Kallio oli Töölön kylän takamaana ja karjan laidunalueena.²

Suomen etelärannikolle toivottiin perustettavan 1500-luvulla uusi kauppakaupunki kilpailemaan Tallinnan hansakaupungin kanssa. Täten Helsingin kaupunki sai alkunsa. Helsinginniimestä, Vantaanjoen suulta löytyi sopiva paikka kaupungin perustamiselle, mutta sijainti osoittautui merenkäynnille haastavaksi lahden mataluuden vuoksi. Seuraavaksi pohdittiin kaupungin perustamista Sörnäisten niemelle, mutta alueella ei nähty olevan kovin hyviä laajenemismahdollisuuksia. Kaupungin uudeksi paikaksi valittiin lopulta Vironniemi, jonka ympäristöön nykyinen Helsingin kaupunki on rakennettu.³ Helsingin kaupungin rakentuessa Vironniemelle, myös Töölön kylä siirtyi Helsingin omistukseen. Tämän myötä kaupunki sai myös kylän omistamat Kallion ja Sörnäisten takamaat. Kallion kallioiset selänteet toimivat kaupungin asukkaiden hevosten, lehmien, lampaiden ja vuohien laidunmaina. Sörnäisten ranta puolestaan palstoitettiin viljelysmaiksi.⁴ 1800-luvun alkuun asti Pitkäsillan pohjoispuolinen alue säilyi kaavoitetun kaupungin ulkopuolisena asumattomana takamaana. Merkittävä liikenneväylä, Itäinen Viertotie (nyk. Hämeentie) kulki kaupungin keskustasta Kallion alueen läpi kohti muuta Suomea.⁵

Yllä Panoraama Nikolainkirkolta koilliseen vuonna 1866. Etualalla Kruunuhäiden asutusta. Kuvan taustalla vasemmalla Näkin huvila, keskellä Haa-

paniemen huvila ja sen takana Lintulah-ti. Kuvan oikealla kohoaa Vilhonvuori. E. Hoffers. HKMKA.

Osa asemakaavakartasta vuodelta 1820. Itäisen Viertotien eteläpuolinen alue on merkitty osin vihreäksi, mikä osoittaa oletettavasti viljelys- tai laidunalueiden laajuutta. Kontrasti Sörnäisten alavan maaston ja Kallion korkeiden selänteiden välillä on suuri. Helsingin karttapalvelu.

Yllä huvila-alueiden rajaukset vuonna 1869. Laatija C. Reuter. Kansalliskirjasto. Doria.

Yllä Haapaniemen ja Lintulahden huvila-alueiden kartta vuodelta 1873. Reuter. "Karta Över Villorna No 27 Och 28 Fogelvik Aspnäs". Sörnåsten alueen laaja-alaisimmat viljelysalueet olivat Itäisen Viertotien varressa, nykyisen Väinö Tannerin kentän kohdal-

la. Viljelty alue jatkui rantaa myötäillen koilliseen päin viereisellä Lintulahden huvilan alueella. HKA.

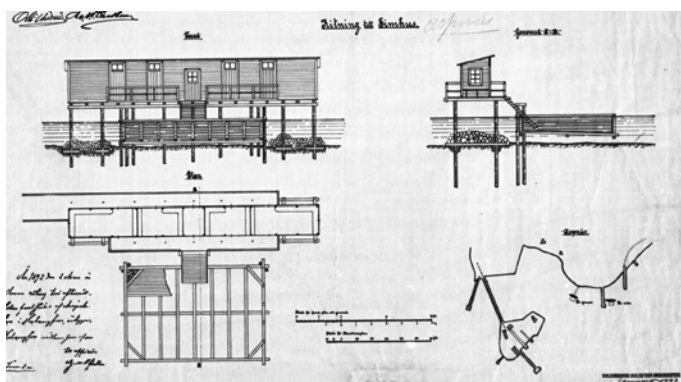
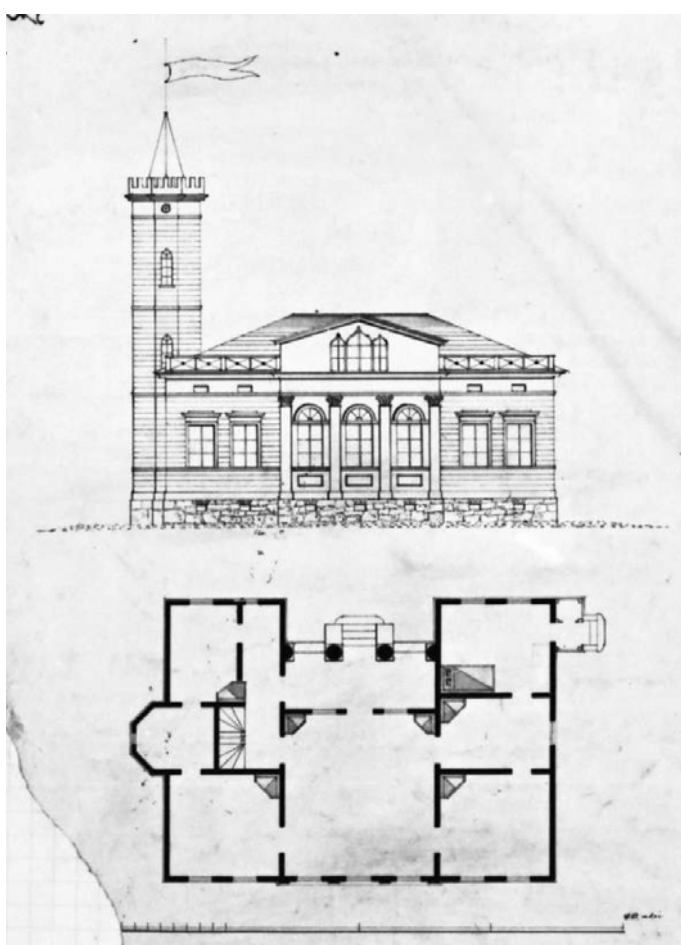

Yllä Haapaniemen huvila-alueen kartta vuodelta 1882. "Karta Över Villan Aspnäs Samt En Del Av Villan Fogelvik". HKA.

Kuvailua Haapaniemen huvilasta vuonna 1856

"Siirtykäämme nyt uuden vuosisadan vaihteesta viitisenkymmentä vuotta ajassa taaksepäin. Lähtekäämme syksyisenä lokakuun päivänä vuonna 1856 ajamaan Helsingistä Vanhaankaupunkiin ja tarkastakaamme, mitä matkan varrella voimme nähdä. – Vähän matkan päässä rannan puolella näkyi vielä Haapaniemen (Aspnäs) alueella varakkaan kauppias Johan Daniel Stenbergin vasta rakentama kaksoikkeroksinen komea huvila, joka melkein kokonaan häipyi suurten, vanhojen puitten siimekseen."

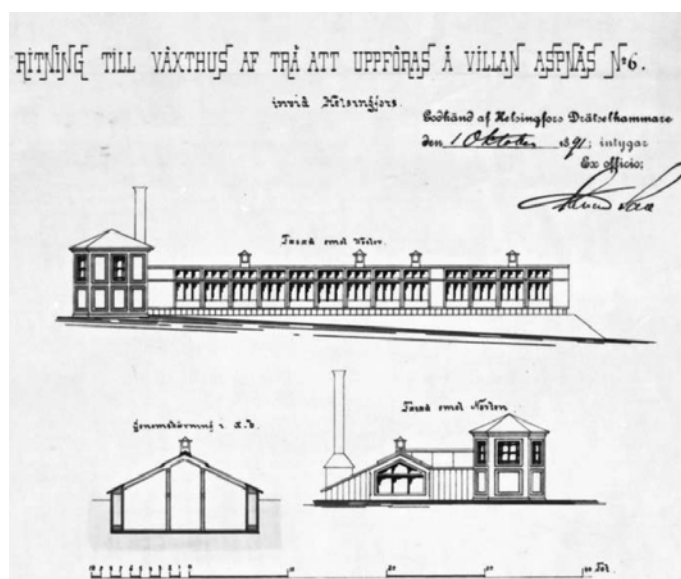
Heikki Waris kuvailee Pitkäsillan pohjoispuolisen alueen tilannetta teoksessaan *Työläisyhteiskunnan syntyminen Helsingin Pitkäsillan pohjoispuolelle*. (Waris, H., 1932, s. 17.)

Kun kaupungin väkiluku kasvoi ja asutus alkoi levitä kaavoitetun kaupungin ulkopuolelle, päätti Helsingin kaupunki 1940-luvulla jakaa Pitkäsillan pohjoispuoliset maansa eri kokosiin vuokra-alueisiin. Alueet vuokrattiin yksityishenkilöille viljelykäyttöön ja huvilatonteiksi kymmeniksi vuosiksi. Ennen alueiden vuokrausta kaupunki oli vuokrannut suuren osan Pitkäsillan pohjoispuolisista alueista Salomon Janssonille (ns. Janssonin viljelykset) viljelysmaaksi. ⁶ Kallion alueen huvila-asutuksen kultakausi asetui 1840-1870-lukujen välille. ⁷ Sörnäisten rannan ja nykyisen Hämeentien eli silloisen Itäisen Viertotien väliselle alueelle muodostettiin viisi huvila-aluetta; Hagnäs (Hakaniemi), Necken (Näkki), Aspnäs (Haapaniemi), Fogelvik (Lintulahti) ja Hörneberg (Kulmavuori). Nykyinen Väinö Tannerin kenttä on sittemmin rakentunut entisen Haapaniemen huvilatontin alavalle peltoalueelle.

Haapaniemen huvila-alue oli nimensä mukaisesti luonnolosuhteiltaan ympäristöään vehreämpi. Se säilyi hyvin pitkään viljelyshuvilana, minkä lisäksi huvilan pihapiiriin kuului kasvihuoneita. Huvilan erotti Itäisestä Viertotiestä (nyk. Hämeentie) peltoalue, joka tunnetaan nykyisin Väinö Tannerin kenttänä (ent. Haapaniemen kenttä). 1890-luvulla Haapaniemen huvila-alueelle rakennettiin uimalaitos. ⁸

Haapaniemen huvilan piirustukset vuodelta 1847. Huvilan pihapiiriin kuului myös kasvihuoneita sekä rannassa oleva uimalaitos. HKA.

Sörnäisten kaupunginosan kaavoitus ja rakentuminen

Helsingin vuoden 1825 rakennusjärjestys pakotti kaikkien paloturvallisuudelle vaarallisten työpajojen siirtymisen kaavoitetun kaupungin ulkopuolelle. Tämän myötä teollisuus siirtyi Pitkäsillan pohjoispuolelle. Kallion ja Sörnäisten alueet soveltuivat teollisuuskäytölle hyvin, sillä alueet sijaitsivat sopivan matkan päästä kaupungin keskustasta ja rannat olivat tarpeeksi syviä laivaliikenteelle. Teollisuuden myötä maaseudulta muutti kaupunkiin ihmisiä, jotka muodostivat uuden yhteiskuntaluokan, kaupunkilaistyöväen.⁹ Pitkäsillan pohjoispuolinen työväenasutus oli vahvasti eristyksissä muusta kaupungista, sillä selkeät maantieteelliset rajat rajasivat sen omaksi erilliseksi kokonaisuudekseen.¹⁰ Siltasaari siltoineen erotti nykyisen Kallion ja Sörnäisten alueet varsinaisesta kaavoitetusta kantakaupungista. Aluetta rajasi myös meri kolmesta eri ilmansuunnasta.

1860-luvun alussa Sörnäisten niemelle rakennettiin Helsingin ulkosatama ja sinne johdettiin rautatie.¹¹ Pitkäsillan pohjoispuolelle muodostui Itäisen Viertotien itä- ja eteläpuolelle yhtenäinen teollisuusalue, kun taas vastaavasti länsi- ja pohjoisosiin muodostui työväen asuinalueita. Ensimmäiset asuinrakennukset olivat yksityisiä perheiden asuntoja tai pienten tehtaiden työväenrakennuksia. Asukkaita oli vuosisadan vaihteeseen tultaessa n. 17 000.¹² Rakentaminen Pitkäsillan pohjoispuolelle oli edullisempaa, sillä ei tarvinnut ostaa kallista kaupunkitonttia, vaan tontin pystyi vuokraamaan kaupungilta. Tontille sai rakentaa ilman kaupungin rakennussääntöjä ja muita määräyksiä, mikä myös osaltaan madalsi rakentamiskustannuksia.¹³

Itäinen Viertotie kulki Helsingin keskustasta Kallion alueen läpi muualle Suomeen. Tietä käytettiin pääasiassa tultaessa pääkaupunkiin asioille tai kauppooja tekemään. 1840-luvulla Helsingin väkiluvun noustessa tien kunto romahti ja ryhdyttiin pohtimaan tien kunnostamista. Itäinen Viertotie oikaistiin, tasoitettiin ja rakennettiin uudelleen vuosien 1863-1864 välillä. Tien kunnostuksesta aiheutuneiden kalliiden kustannusten vuoksi kaupunki peri jokaiselta tieltä kulkevalta "viertotiemaksua". Raitiotietä edeltävä diligenssi aloitti liikennöinnin Itäisellä Viertotielä 1870-luvulla. Diligenssi kulki viisi kertaa päivässä kahden hevosen vetämänä. Myöhemmin Viertotielle rakennettiin rautatiekiskot, mutta raitiovaunut kulkivat yhä hevosen vetäminä. Kulkeminen helpottui ja nopeutui, kun vuonna 1900 raitiovaunut alkoivat kulkea sähköllä. Itäinen Viertotie sai jalkakäytävät 1880-luvulla, mikä helpotti liikkumista entisestään ja edesauttoi väestön asettumista Pitkäsillan pohjoispuolelle.¹⁴

Vuoden 1876 asemakaavassa Itäisen Viertotien kaakkoispuolella sijaitsee lukuisia teollisuuslaitoksia. Kartan on laatinut C. H. Nummelin. HKA.

Yllä Itäinen Viertotie hevosraitiovai-
nujen ajalta 1890-luvulta. Taustalla
oikealla Elannon rakennuksia. Puita
nykyisen Väinö Tannerin kentän koh-
dalla. K. E. Ståhlberg. Museovirasto.

Alla Sörnäisten alueen asemakaava
"Förslag till indelning af området sy-
dost om östra chausseen intill villan
Hörneberg" no 446 vuodelta 1893.
Väinö Tannerin kentän kohdalle on
osoitettu istutuksia. Laatija G. Idström.
HKA.

Vuonna 1901 vahvistettiin asemakaava, joka koski kaupunginosia 10., 11. ja 12. Asemakaava käsitti Pitkäsillan pohjoispuoliset alueet, Sörnäisen, Kallion ja Alppiharjun. Asemakaava integroi alueen aiemmin laaditut asemakaavat sellaisenaan. Väinö Tannerin kentän osalta asemakaava on yhä voimassa.

Viereisellä sivulla ylempänä valokuva Haapaniemen alueesta vuodelta 1898. Nykyisen Väinö Tannerin kentän alue oli tällöin vielä rakentamatonta aluetta, joka sijaitsi sen viereistä Itäistä Viertotietä (nyk. Hämeentietä) alempana. Kadun ja puiston rajalla on kaide. Taustalla

oikealla Haapaniemen huvila ja vasemmalla insinööri Gottfrid Strömbergin konetehdas. Kuvaaja tuntematon. ABB Strömberg -kokoelma, Tekniikan museo.

Viereisellä sivulla alla osa Helsingin 10., 11. ja 12. kaupunginosien asemakaavaa "Stadsplan för tionde, elfte och tolfte stadsdelarna af Helsingfors stad". Väinö Tannerin kentän kohdalle on osoitettu istutuksia. Asemakaava on hyväksytty vuonna 1901. KA.

Puiston suunnittelu- ja rakentamisvaiheet

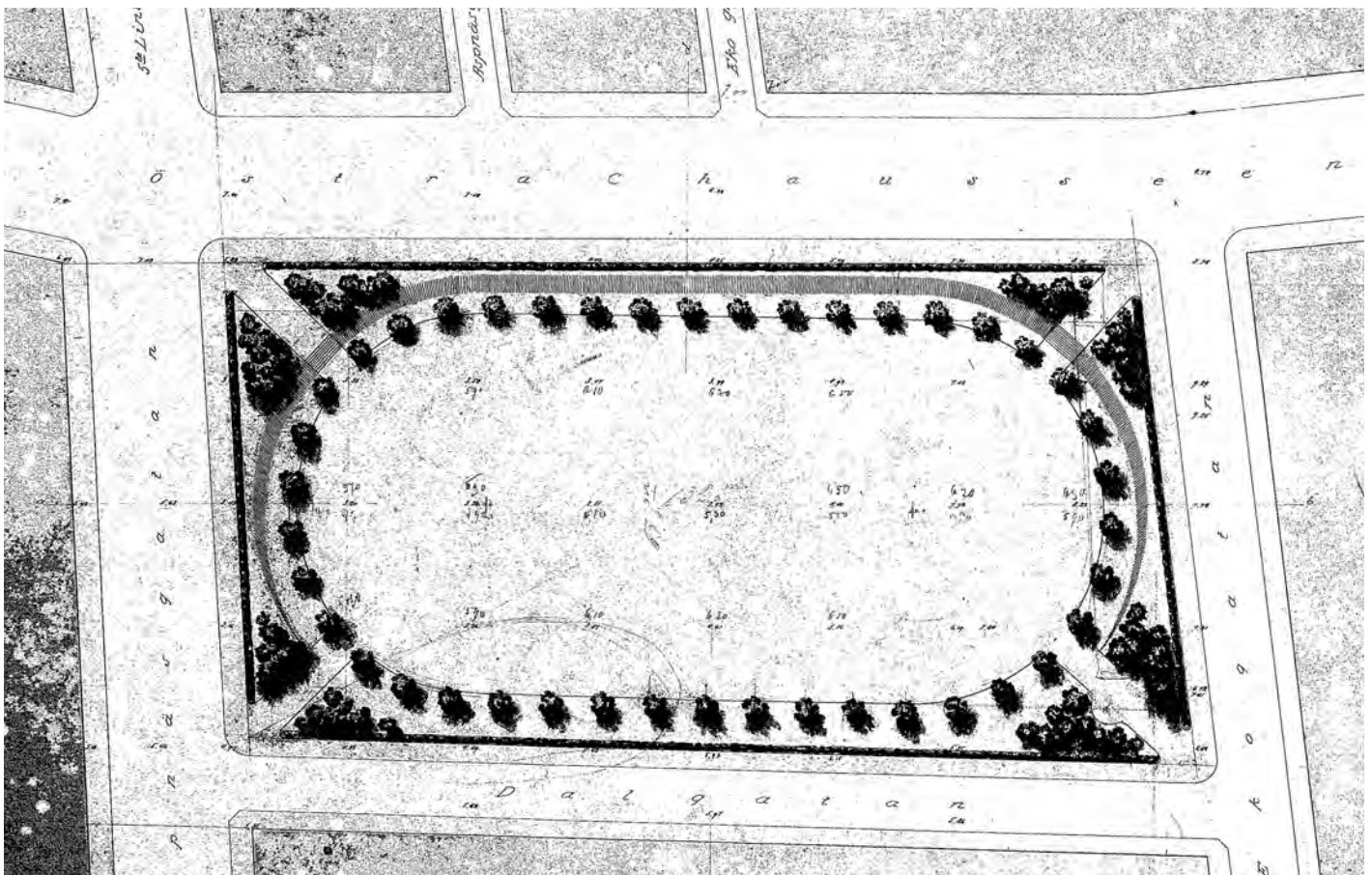
Kallion ja Sörnäisten kaupunginosien katujen ja tonttien rakentuminen sysäsi liikkeelle myös kaupunginosan puistojen suunnittelun ja rakentamisen. Helsingin kaupunki perusti vuonna 1889 kaupunginpuutarhurin toimen, joka vastasi puistojen suunnittelusta. Kaupunginpuutarhurin toimi siirrettiin vuonna 1898 rakennuskonttorilta (myöh. rakennusvirasto) ja rahatoimikamarilta puutarhalautakunnan alaisuuteen. Vuodesta 1889 Helsingin puistojen suunnittelusta vastasi 1900-luvun alun vuosikymmeniin asti kaupunginpuutarhuri Svante Olsson.¹⁹

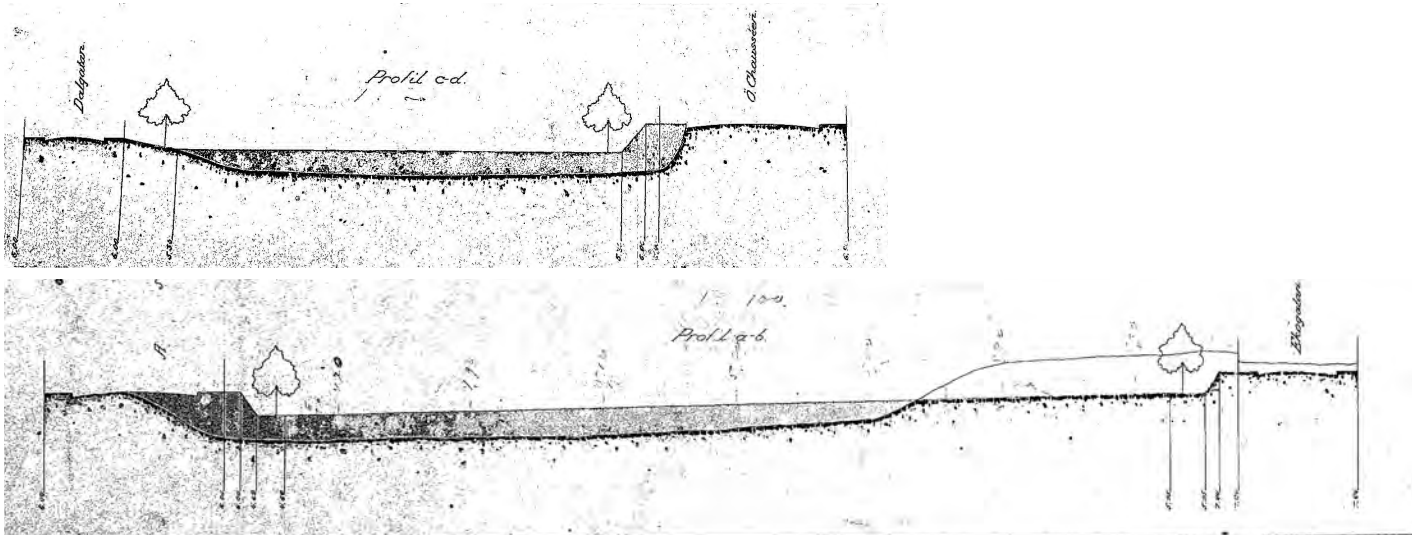
Kallion alueen puistoista ensimmäiseksi suunnittelupöydälle tuli Väinö Tannerin kentän järjestäminen. Vuoden 1899 kaupunginhallituksen mietinnöistä käy ilmi, että kaupungilla on ollut suuri tarve perustaa leikki- ja liikuntapaikkoja 10., 11. ja 12. kaupunginosien lapsille ja nuorille. Puiston rakentaminen Kallion mäkiseen maastoon oli haastavaa, minkä vuoksi Haapaniemen alava maa-alue oli luonteva paikka puistolle. Huolta herättivät kuitenkin korkeat rakennuskustannukset, sillä alueen rakentaminen edellyttäisi suuria tasoitustöitä. Huolta herätti myös vilkkaasti liikennöidyn Itäisen Viertotien (nyk. Hämeentie) läheisyys. Alueen sijoituksessa kaupungin pääkadun varrelle, koettiin tärkeänä, että puisto olisi edustava ja hyvin hoidettu, jotta kadun ilme säilyisi arvokkaana. Hyvin hoidettu puisto nähtiin myös kaupunginosan ilmettä yleisesti parantavana asiana.²⁰

Alla kaupunginpuutarhuri Svante Olssonin laatima puistosuunnitelma (KAO_808) 10. kaupunginosan leikki- ja urheilukentäksi vuodelta 1904. HKYA.

Puiston suunnittelu laitettiin alulle vuonna 1904, jolloin puiston rakentamisen kustannukseksi osoitettiin 32 200 markkaa, sillä edellytyksellä, että puisto rakennettaisiin vähitellen kustannusten jakautuessa useammalle vuodelle.²¹ Kaupunginpuutarhuri Svante Olsson laati Väinö Tannerin kentälle (ent. Haapaniemen kenttä) kaksi vaihtoehtoista puistosuunnitelmaa, joista toinen "Förslag till plantering å Aspås" (KAO_808) on vuodelta 1904 ja toinen (PUO 82) on päiväämätön.

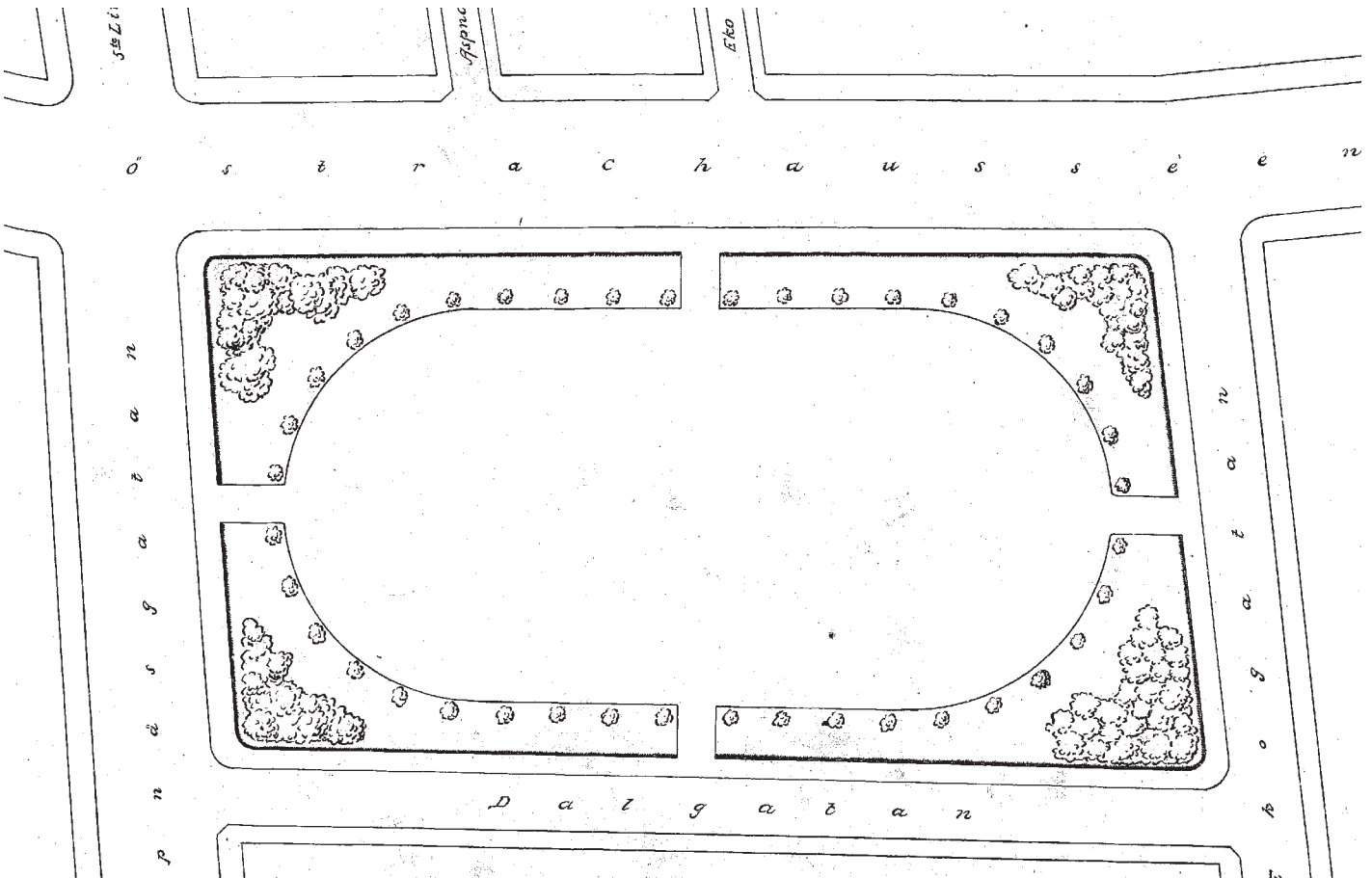
Vuonna 1904 päivätty puistosuunnitelma (KAO_808) sisälsi suorakulmaiselle tontille sijoitetun ovaalin muotoisen kenttäsommitelman, joka asettui jyrkästi ympäristöönsä matalammalle. Kenttää kehysti aksiaalinen puukehä, joka korosti kentän ovaalia muotoa. Sisääntulokäytävät oli osoitettu puiston kulmiin, joiden yhteyteen oli sommiteltu symmetrisesti pensasryhmät. Puistoa reunusti jokaiselta reunalta suoraviivaiset kadut. Entisen Laaksokadun ja Kaikukadun kulmauksen sisäänkäynnin yhteyteen oli muotoiltu symmetriset syvennykset, jotka kätkeytyivät pensasistutusten sisään. Puiston jokaiselle sivulle oli sijoitettu pensasaidanteet.

Yllä kaupunginpuutarhuri Svante Olssonin laatimaan puistosuunnitelmaan (KAO_808) liittyvät poikkileikkaukset vuodelta 1904. HKYA.

Alla todennäköisesti kaupunginpuutarhuri Svante Olssonin laatima päävämmätön puistosuunnitelmapiirustus (PUO_82). HKYA.

Puistosuunnitelman yhteydessä esitetyissä leikkauksissa puisto on osoitettu sijoittuvan ympäröiviä katuja reilusti matalammalle, mutta samaan tasoon Laaksokadun kanssa. Katujen ja puiston väliset tasoerot on esitetty ratkaistavaksi jyrkimmissä kohdissa nurmiluisalla. Hämeentielle tulevien jyrkempien sisäänkäyntien tasoerot on esitetty ratkaistavan porraskorjauksilla. Leikkauksista käy myös ilmi puiston vaatimien täyttötöiden laajuudet. Päiväämätön puistosuunnitelma (PUO_82) erosi edellisestä suunnitelmasta lähinnä sen sisäänkäyntien osalta. Siinä sisääntulokäytävät oli viety aksiaalisesti puiston sivujen keskikohtiin.

Puiston rakentaminen vanhalle laidun- ja viljelysmaalle aloitettiin pian puistosuunnitelman laatimisen jälkeen.²² Voidaan olettaa, että aikaisemman käyttötarkoituksensa vuoksi puiston rakentaminen vaati suuria täyttö- ja tasoitustöitä. Vuosien 1905-1907 välillä Väinö Tannerin kentän rakentaminen eteni pienissä erissä, vuoroin tehtiin istutus- ja vuoroin tasoitustöitä. Vuonna 1908 Väinö Tannerin kentän suunnitelmia päätettiin muuttaa siten, että kentää korotettaisiin sen verran, että se asettuisi paremmin suhteessa sitä ympäröiviin katuihin. Tavoitteena oli ohjata kentän hulevesiä paremmin ja saada kentästä siten aiempaa kuivempi. Haapaniemen kentän täyttö- ja tasoitustöihin käytettiin rakennuskonttorin ylimääräisiä kiviä, jotka olisivat muutoin menneet kaatopaikalle. Ylimääräisistä kivistä riitti täyttöä vain puoleen kenttään. Kun kiviä ei ollut enää

saatavilla, käytettiin loput määrärahaa kentän istutuksiin tarvittavan mullan hankkimiseen. Multaa hankittiin kaupungin uuden kaasulaitoksen tontilta.²³ Vuonna 1909 kentän tasoitustöitä jatkettiin louhoskivillä, jota saatiin maksutta Kalliossa teetetyistä louhintatöistä. Kentän tasoitus saatiin vietyä loppuun, mutta puiston muu rakentaminen jätettiin seuraaville vuosille vuosibudjetin täytyttyä.²⁴ Kunnalliskertomuksen mukaan 1910-luvulle tultaessa Haapaniemen kentän istutus- ja tasoitustyöt oli saatettu loppuun, vaikkakin tämän jälkeen puistossa tehtiin vielä joitain yksittäisiä kohdennettuja kunnostustöitä.²⁵

Viereisellä sivulla ylhäällä näkymä Kaikukadulta kohti Gottfrid Strömbergin konetehdasta 1910-luvulta. Etualalla on näkyvissä nykyisen Väinö Tannerin kentän rakentamista. Kuvassa on mahdollisesti havaittavissa kentän ovaalia muotoa. Kaikukatu oli tällöin vielä pääl-

lystämätön. Konetehtaan edessä kulki Laaksokatu, joka on sittemmin jo hävinnyt. Kuvaaja tuntematon. ABB Strömberg-kokoelma, Tekniikan museo.

Viereisellä sivulla alhaalla kuva Väinö Tannerin kentän rakentamisesta vuonna 1907. Kuvassa on havaittavissa kentän ovaalia muotoa. Taustalla Gottfrid Strömbergin konetehdas. Kuvaaja tuntematon. ABB Strömberg -kokoelma, Tekniikan museo.

Alla valokuva Väinö Tannerin kentältä kohti viereistä teollisuusaluetta. Puiston istutukset eivät ole näkyvisiä, mutta kenttä on tasoitettu. Kentän kulmauksia rajaa puiset aidat. Kentän

vasemmassa päädyssä näkyy oletettavasti maali. Taustalla vasemmalla Gottfrid Strömbergin konetehdas ja oikealla Kallion konepaja Osakeyhtiön tehdas. Haapaniemen huvilaan on sijoitettu

Kallion konepajan toimistotilat. Valokuva on todennäköisesti 1910-luvulta. Kuvaaja tuntematon. ABB Strömberg -kokoelma, Tekniikan museo.

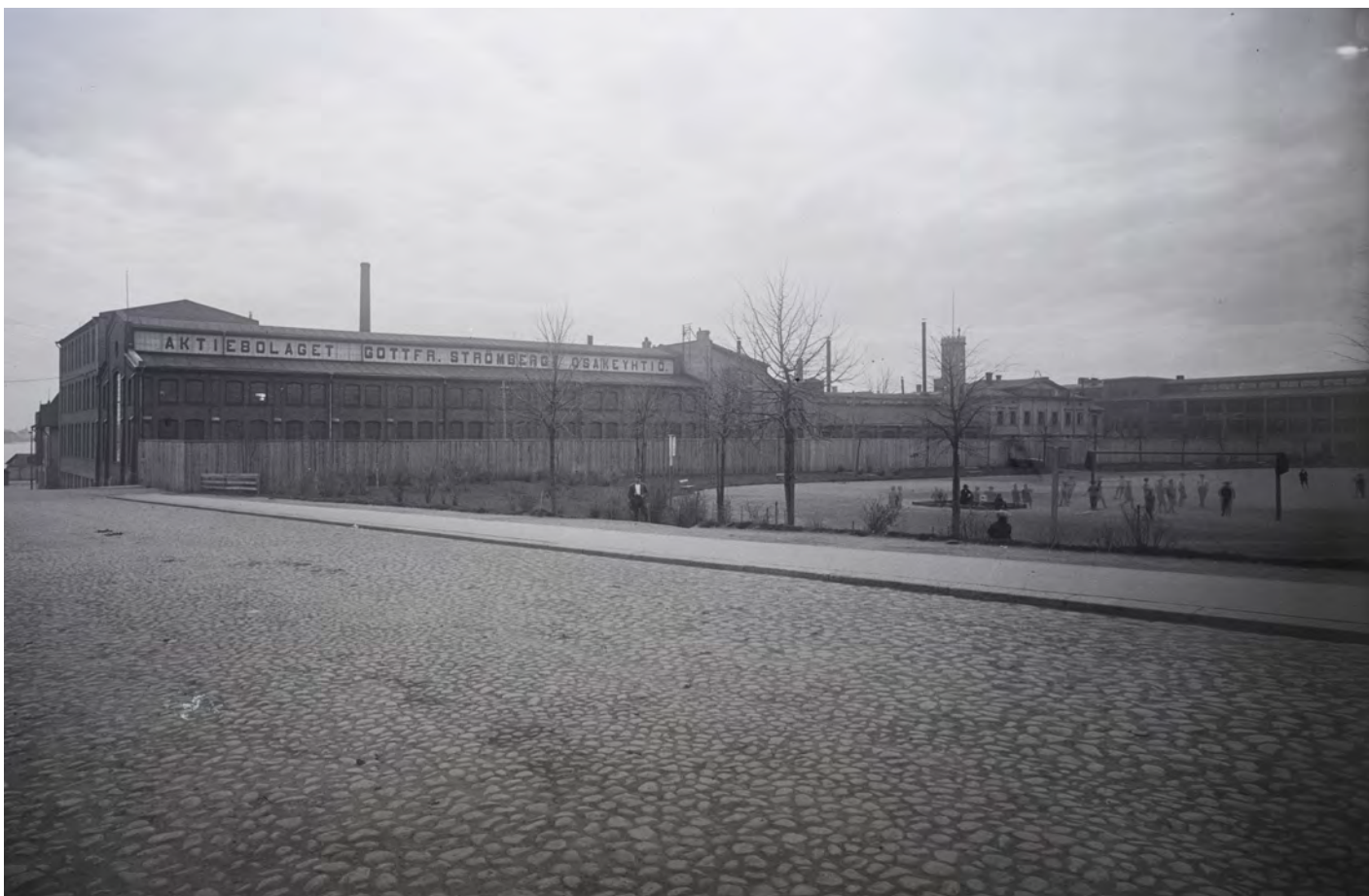

Yllä näkymä nykyiseltä Väinö Tannerin kentältä kohti Haapaniemen huvilarakennusta 1920-luvun alusta. Lehmuskehän takana tontin rajalla on puinen aita. Kentän reunalla olevissa koivunjal-

kapenkeissä istuu ihmisiä. Valokuvaaja tuntematon. HKMKA.

Alla näkymä Kaikukadulta kohti nykyistä Väinö Tannerin kenttää 1920-luvulta. Puiston kulmauksissa sijaitsee runsaasti puu- ja pensasistutuksia, jotka on aidattu matalilla istutusten

suoja-aidoilla. Kentällä on maali ja oletettavasti hiekkalaatikko. Kaikukatu on päällystetty mukulakivin. Kävelytie on asfaltoitu. Kuvaaja tuntematon. ABB Strömberg-kokoelma, Tekniikan museo.

Ilmakuvien ja vanhojen valokuvien perusteella puisto toteutettiin kahden aiemmin esitellyn puistosuunnitelmavaihtoehdon yhdistelmänä. Suunnitelmien mukaisesti toteutettiin puiston keskusaieheena toimiva ovaalin muotoinen kenttäsommitelma ja sitä ympäröivät nurmiluisikat. Puiston sisäänkäynnit rakennettiin päiväämättömän suunnitelman (PUO 82) mukaisesti puiston sivuille. Ilmakuvista on kuitenkin havaittavissa, että kulmauksiin muodostui ajan saatossa ihmisten tekemiä polkuja, jotka on myöhemmin perustettu varsinaisiksi puistokäytäviksi.

Kenttää ympäröivä lehmuskehä toteutettiin pääosin eheänä aiheena. Kehän lisäksi Kaikukadun ja Haapaniemenkadun puoleisten sisäänkäyntien yhteyteen istutettiin aksiaalisesti lehmukset sisäänkäyntien molemmiin puolin. Osa Kaikukadun puoleisista lehmuksista jäivät todennäköisesti toteuttamatta tai ne oli istutettu, mutta eivät olleet menestyneet savisen maan vuoksi. Kunnalliskertomuksen mukaan Haapaniemen urheilukentän tasoitustöitä jatkettiin vuonna 1912 poistamalla 80 cm:n syvyinen savi-hiekkakerros urheilukentän ja Kaikukadun väliseltä alueelta, jotta sinne voitaisiin tulevaisuudessa istuttaa puita. Savi-hiekkakerroksen tilalle alueelle tehtiin 80 cm:n paksuinen multakerros.²⁶ Suunnitelmien mukaisesti puiston kulmauksiin istutettiin vapaa-muotoisiin ryhmiin pensaita. Hämeentien viereisellä puiston sivulla säilytettiin todennäköisesti alueella aikaisemmin olleita kookkaita vanhoja puita. Hämeentien ja Kaikukadun kulmauksessa puiden lomassa sijaitsi kiosk, jonka rakentamisajankohdasta ei ole tietoa.

Alla valokuva Haapaniemen urheilukentästä (nyk. Väinö Tannerin kenttä) 1920-luvulta. Puiston lehmuskehä on paikoin aukkoinen. Lehmuksia puutuu etenkin Kaikukadun ja Hämeentien kulmauksesta sekä Kaikukadun ja entisen Laaksokadun kulmauksesta. Kulmauksissa kasvaa vapaamuotoisia puu- ja pensasistutuksia. Kentän reunalle on sijoitettu koivunjalkapenkkejä. Hämeentien varressa kasvaa kookkaita puita. Taustalla vasemmalla Gottfrid

Strömbergin konetehtas ja oikealla Kallion konepajan tehdas. Laaksokatu on poistunut. Tonttien ja puiston rajalle on rakennettu puinen aita. Laaksokadun puoleinen puiston sisäänkäynti on jäänyt tarpeettomaksi. Valokuvaaja Strandberg. ABB Strömberg-kokoelma, Tekniikan museo.

Ylimpänä valokuva Kaikukadulta kohti Itäistä Viertotietä vuodelta 1914-1919. Kaikukatu on kivetty mukulakivin. Kuvan vasemmassa laidassa Väinö Tannerin kentän kulmausta, jossa kasvaa vapaamuotoisesti pensaita. Lehmus on istutettu puiston sisäänkäynnin yhteyteen. Eric Sundström. HKMKA.

Yllä olevan kuvan keskellä Näkin alueen tehdaskortteli 1920-luvulta. Keskellä korttelia Näkin huvila pihapiireineen. Vasemmassa laidassa Haapaniemen kentän kulmaus ja sisäänkäynti puistoon Haapaniemenkadulta. Puistokulmaukseen on istutettu vapaamuotoisia pensasistutuksia. Nurkkaan on sijoitettu luultavasti ranskalaismallinen yleisökäymälä. Etualalla Hämeentien varren puurivi. Eric Sundström. HKMKA.

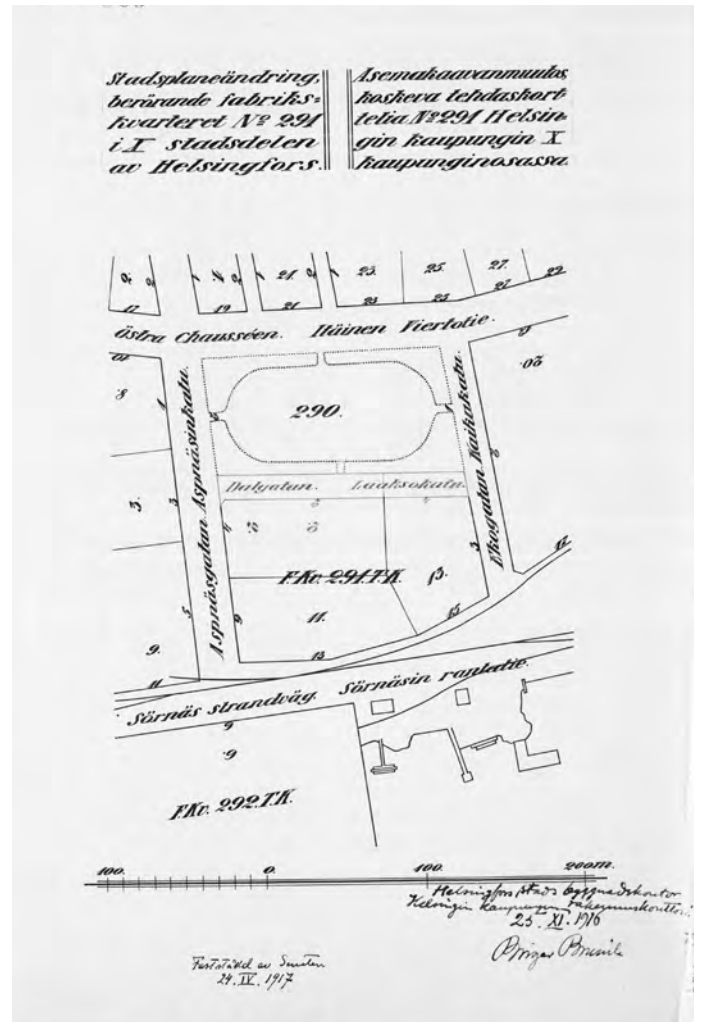

Kallion Konepaja Oy ja Gottfr. Strömberg Oy anoivat Laaksokadun liittämistä osaksi tehdastonttejaan, sillä yrityksillä oli laajentamistoiveita, jotka eivät olisi nykyisten kokoisilla tonteilla onnistuneet. Tämän ohella Laaksokadulla ei nähty olevan juurikaan liikenteellistä merkitystä. Anomuksen haasteena nähtiin tehdaskortteleiden laajentuminen kiinni Väinö Tannerin kenttään. Lisäksi sen koettiin hankaloittavan Itäisen Viertotien ja Sörnäisten rantatien välistä kävelyliikennettä. Anomus hyväksyttiin, mutta sen ehdoiksi esitettiin, että teollisuusrakennusten Väinö Tannerin kentälle päin avautuvat julkisivut tulisi toteuttaa rakennustaiteellisesti eikä puiston puolelle saanut sijoittaa ajoportteja tai ovia. ²⁷

Vuonna 1917 Laaksokatu liitettiin sen viereisiin tehdaskortteleihin asemakaavamuutoksen myötä. Asemakaavan laatijana toimi asemakaava-arkkitehti Birger Brunila. ²⁸ Laaksokadun poistumisen myötä myös Väinö Tannerin kentän ympäristö muuttui olennaisesti. Puistoa rajasi aikaisemmin neljästä ilmansuunnasta kadut, jotka olivat luoneet puistolle eräänlaiset kehykset. Laaksokadun poistumisen myötä myös Laaksokadun puoleinen sisäänkäynti jäi tarpeettomaksi. Vuonna 1932 tämän sisäänkäynnin paikalle rakennettiin puurakenteinen pukuhuone kentän käyttäjiä varten. Rakennuksen piirustukset laati kaupunginarkkitehti Gunnar Taucher. Vanhojen valokuvien ja ilmakuvan mukaan pukuhuoneen rakentamisen myötä lehmuskehästä on jouduttu poistamaan yksi lehmus.

Alla olevassa valokuvassa pesäpallo-
loperi käynnissä Väinö Tannerin kentällä. Kenttä oli tunnettu pesäpallo-
peleistään. Valokuva on 1920-luvulta.
Valokuvaaja Viljo Berg. HKMKA.

Vieressä Väinö Tannerin kentän
viereistä teollisuuskorttelia no 291
koskeva asemakaavamuutos, jossa
Laaksokatu määriteltiin osaksi teol-
lisuuskortteleita. Asemakaavamu-
utos hyväksyttiin vuonna 1917. Laatija
Birger Brunila. HKA.

Yllä vuosien 1925-1926 välillä otettu viisitoilmakuva Kallion alueesta. Etualalla Sörnäisten rantatie ja sen ympärille vaihteittain kehittynyt teollisuusvyöhyke. Taustalla kohoaa Kallion kirkko. Kuvan oikeassa reunassa Väinö Tannerin

kenttä, jonka sommitelma, sisäänkäynnit ja puuistutukset hahmottuvat hyvin. Kenttä on ensimmäisiä rakennettuja puistoja Pitkänsillan pohjoispuolella. Puisto luo merkittävän vehreän julkisivun Hämeentien suuntaan. Kallion kir-

kolta Väinö Tannerin kentälle asti ulottuva puistoakseli on hahmotettavissa kuvasta. Väinö Tannerin kentän edessä on Haapaniemen huvilarakennus. Valokuvaaja Somersalo. HKMKA.

Yllä valokuva lumisesta Väinö Tannerin kentästä todennäköisesti 1930-luvun alusta. Kentällä on kelkkamäki. Entisen Laaksokadun puoleisen sisäänkäynnin kohdalle on rakennettu pukuhuonera-

kennus. Hämeentien ja Kaikukadun kulmauksessa sijaitti kioski. Rafael Roos. HKMKA.

Elannon pääkonttori

Väinö Tannerin kentän maisema muuttui olennaisesti, kun sen pohjoisreunalle Hämeentien ja Kaikukadun kulmaukseen rakennettiin vuonna 1928 Elannon uusi pääkonttori. Rakennuksen suunnittelijana toimi arkkitehti Väinö Vähäkallio, jota avusti arkkitehti Ragnar Wessman. Rakennus edustaa 1920-luvun pohjoismaista klassistista tiiliarkkitehtuuria. Yhtenäisestä punaisesta tiiliverhoilusta erottuu erilaisia koristeaiheita, kuten ikkunaulokkeita. Rakennuksessa on kokonaisuudessaan kahdeksan kerrosta, johon kuuluu olennaisesti torniaihe.³⁴

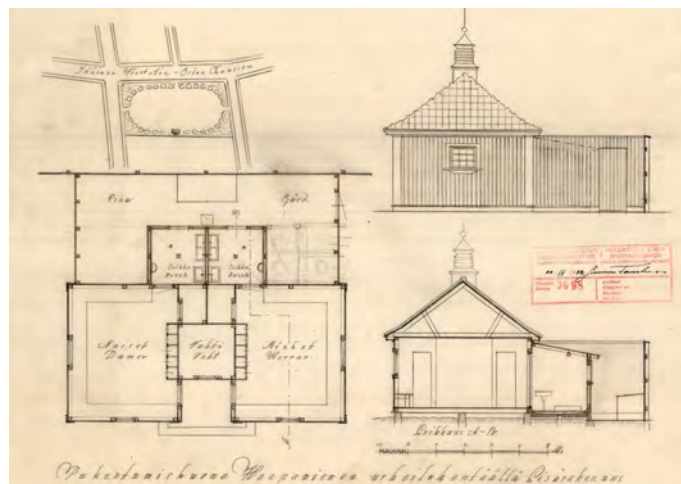
Rakennuksen Kaikukadun puoleisen julkisivun keskivaiheille on sijoitettu porttiaihe, jota pitkin on kulku tehdaspihalle. Porttia korostavat kahteen kerrokseen ulottuvat graniittipilarit. Tämän ohella myös torniin liittyvä sisäänkäynti on kahden kerroksen korkuinen ja graniitilla reunustettu. Rakennus suunniteltiin nykyisen Väinö Tannerin kentän (ent. Haapaniemen kentän) yhteyteen monumentaaliseksi päärakennukseksi. Rakennuksen massasta nousee esiin ulkoneva torni, joka muodostaa Hämeentien puolelle kaupunkikuvallisesti merkittävän maamerkin, joka näkyy kaukaa katua pitkin saavuttaessa.³⁵

Elannon päärakennus Itäiseltä Viertotieltä päin kuvattuna. Valokuva 1950-luvulta. Kuvan oikeassa laidassa Väinö Tannerin kentän kulmaus, jossa sijaitti aikoinaan kioski. Puiston kasvillisuus on

runsasta. Puisto on erotettu katualueesta orapihlaja-aidanteella. Hämeentien kävelytiellä on mainospilari. Valokuvaaja Eino Heinonen. Osuusliike Elannon kokoelma. HKMKA.

Puisto rakennettiin erityisesti alueen urheilu- ja pelailukentäksi, jollaisena se on toiminut myös näihin päiviin saakka. Väinö Tannerin kentällä pelattiin 1900-luvulla pääasiassa työväen urheiluliiton seurojen pesäpallo-otteluita, koululaisotteluita ja Elannon eri työryhmien välisiä jalkapallo-otteluita.²⁹ Kentän toiminnallisuutta kehitettiin 1900-luvun aikana useaan otteeseen. Väinö Tannerin kentän talvikäyttöä kehitettiin, kun kentälle päätettiin vuoden 1925 talveksi rakentaa kelkkamäki³⁰. Mäkiä rakennettiin puistoon myös myöhemmin vuosina. Puistoon perustettiin myös luistelu-rata, joka oli toiminnassa ainakin vuodesta 1942 eteenpäin³¹.

Yllä suunnitelmapiirustus pukeutushuoneesta vuodelta 1932. Suunnitelmien laatijana kaupunginarkkitehti Gunnar Taucher. HKA.

Haapaniemen kenttä oli tunnettu pesäpallokilpailuistaan, minkä vuoksi kentälle sijoitettiin vuonna 1935 väliaikaiset pylväät, joihin pystyi kiinnittämään köysiä yleisön eristämiseksi³². Vanhojen valokuvien mukaan Väinö Tannerin kentälle sijoitettiin 1920-luvulla penkkejä. Valokuvien perusteella puiston penkkeinä käytettiin koivunjalkapenkkejä, joita oltiin sijoitettu erityisesti kentän reunoille. Kentälle hankittiin vuonna 1942 koripallotelineitä, joiden hankkimiseen oltiin varattu 12 000 markkaa³³.

Alla näkymä Väinö Tannerin kentältä Kaikukadun varrella sijaitsevaan Elannon pääkonttoriin vuodelta 1928. Lehmuskehä oli alussa hyvin aukkoisen. Puiston kulmauksissa sijaitsee puu- ja pensasistutuksia. Koivut erottuvat kulmissa selkeästi. Kuvaaja Eric Sundström. HKMKA.

Yllä ilmakuva Väinö Tannerin kentästä vuodelta 1932. Puiston tilallinen hahmo ja sisäänkäynnit erottuvat hyvin. Puukehä on Kaikukadun puolella osin aukkoinen. Puiston kulmaukset ovat eheitä ja istutettuja nurkkia, joissa sijaitsee va-

paamuotoisia puu- ja pensasistutuksia. Helsingintien varrella kasvaa kookkaita vanhoja puita. Entisen Laaksokadun puoleisen sisäänkäynnin paikalle on rakennettu vuonna 1932 pukuhuone. Helsingin karttapalvelu.

Yllä oleva vuoden 1930 toukokuinen valokuva on otettu Hämeentieltä kohti Elannon päärakennusta. Kuvan oikealla Väinö Tannerin kentän pohjoiskulmaus, jossa on vapaamuotoisia puu- ja

pensasistutuksista. Puiston ja kadun rajalla on kevytrakenteinen suoja-aita. HKMKA.

Viistoilmakuva Elannon teollisuusalueesta Sörnäisten rantatien ja Hämeentien välillä vuodelta 1935. Etualalla Väinö Tannerin kentän koillisreunaa. Kaikukadulta kentälle kulkee keskeinen puiston sisäänkäynti,

jota korostavat puut sisäänkäynnin molemmin puolin. Kenttää reunustavat nurmiluisikat. Osuusliike Elannon kokoelma. HKMKA.

Ilmakuva vuodelta 1969. Hämeentietä levennettiin 1960-luvulla, jolloin puiston ja Hämeentien rajalle rakennettiin betoninen tukimuri. Tämän myötä myös puiston koko pieneni. Leventämisen yhteydessä Alli Tryggin puiston edustalta Hämeentien yli kohti Väinö Tannerin kenttää rakennettiin myös suoja-aita. Kentän Kaikukadun puoleisessa päädyssä sijaitsee kaksi ko-

ripallotelinettä. Kentällä on näkyvissä myös pesäpallokentän viivat. Muuntamoraakennus on sijoitettu 1950-luvulla Haapaniemenkadun puistonpuoleiseen reunaan. Hämeentien puoleiset kulmaukset ovat hyvin kuluneita, mikä johtuu todennäköisesti Hämeentien leventämisestä sekä tukimuurin rakentamisesta. Entisen Laaksokadun puoleiset kulmaukset ovat

säilyneet pääasiassa eheinä nurkkina. Kaikukadun ja Hämeentien kulmauksessa sijaitsee kioskirakennus. Puistoa reunustaa Haapaniemenkadun ja Kaikukadun puoleisilla reunoilla orapihlaja-aidanteet. Puiston kaakkoisreunassa sijainneet rakennukset ja Haapaniemen huvila on purettu. Uusi virastotalo valmistui puiston reunalle vasta vuonna 1974. Helsingin karttapalvelu.

Puiston myöhempiä vaiheita

Puiston istutukset runsastuivat 1940-luvun puolen välin jälkeen. Kaupunginpuutarhuri Bengt Schalinin ajalla Väinö Tannerin kentälle istutettiin laajat pensasistutukset³⁶. Istutussuunnitelmaa ei ole säilynyt, mutta kasvillisuuskorttien mukaan puistoon istutettiin vuonna 1947 seuraavat lajit:

- 6 kpl niverävaahteroita (*Acer campestre*)
- 3 kpl verivaahteroita (*Acer plat. Schwedleri*)
- 5 kpl japaninhappomarjoja (*Berberis Thunbergii*)
- 11 kpl pensaskanukoita (*Cornus alba*)
- 13 kpl aitaorapihlajaa (*Crataegus cocc. Aitat.*)
- 2 kpl pikkuhelmiomenapuuta (*Malus Sargentii*)
- 9 kpl pihajasmiketta (*Philadelphus coronarius*)
- 9 kpl kuisma-angervoa (*Spiraea hypericifolia*)
- 45 kpl isoja pihasyreenejä (*Syringa vulgaris*)
- 6 kpl isolehtilehmuksia (*Tilia grandifolia*)
- 1 kpl vuorijalava (*Ulmus montana*)
- 16 kpl villaheisiä (*Viburnum lantana*)

Ilmakuvien ja vanhojen valokuvien perusteella voidaan olettaa, että vuonna 1947 istutetut isolehtilehmuksiset istutettiin puiston Kaikukadun puoleiseen reunaan. Istutusten myötä lehmuskehästä muodostui yhtenäinen. Vuonna 1948 puistoon istutettiin 1200 kpl aitaorapihlajaa (*Crataegus cocc. Aitat.*) ja vuonna 1952 vielä seuraavat 27 kappaletta. Aitaorapihlajat muodostivat puiston ympärille pensasidanteen Kaikukadun, Hämeentien ja Haapaniemenkadun varsille. Vuorijalava (*Ulmus montana*) istutettiin todennäköisesti Kaikukadun ja Hämeentien kulmaan, josta puu hävisi ilmakuvien mukaan vuonna 2017. Kasvillisuuden lisäämisen ohella puiston Haapaniemenkadun puoleiseen reunaan sijoitettiin 1950-luvulla ilmakuvien mukaan muuntamorakennus, joka on säilynyt näihin päiviin asti. Helsingin puistoihin sijoitettiin teknisiä rakenteita, kuten muuntamoita 1940-luvulta lähtien³⁷.

Ylimpänä näkymä Hämeentielle, jossa on käynnissä mainostempaus. Hämeentiellä kulkevan kuorma-auton lavalla on jättimäinen kotikaljapullo sekä pöytä aurinkovarjoiineen. Väinö Tannerin kenttä levittäytyy kadun takana. Lehmuskehään on istutettu uusia puuyksilöitä Kaikukadun kulmaukseen. Valokuva on 1950-luvulta. Kuvaaja Eino Heinonen. Osuusliike Elannon kokoelma. HKMKA.

Toiseksi ylimpänä oleva valokuva on otettu 1950-luvulla Hämeentien kävelytieltä. Lehmuskehän vierellä kadun puolella kasvaa kookkaita pensaita. Pensaiden takana on todennäköisesti Hämeentieltä puistoon kulkenut sisäänkäynti. Taustalla lähempänä Elannon pääkonttoria kasvaa kookkaita puita. Pensaat, taustalla olevat puut ja sisäänkäynti poistuivat todennäköisesti Hämeentien leventämisen ja tukimuurin rakentamisen yhteydessä. Eino Heinonen. Osuusliike Elannon kokoelma. HKMKA.

Viistoilmakuva Väinö Tannerin kentän Haapaniemenkadun puoleisesta päädyistä 1950-luvulta. Puurivi on tässä päädyssä eheä ja puiston kulmauksessa kasvaa vapaasti sommiteltuja pensasistutuksia. Kenttää kiertävä nurmi on yhtenäinen aihe. Puiston ja kadun rajalle on istutettu orapihlaja-aidanne. Puiston alkuperäinen sisäänkäynti Haapaniemenkadulta on näkyvissä. Hämeentiellä kasvaa kookas puurivi, joka hävisi sittemmin tukimuurin rakentamisen myötä. Eino Heinonen. Osuusliike Elannon kokoelma. HKMKA.

Alimpana olevassa valokuvassa ihmisiä urheilemassa Väinö Tannerin kentällä 1950-luvulla. Kentän laidalla on koivunjalkapenkkejä ja kentän päädyssä kaksi koripallotelinettä. Kenttää rajaa entisen Laaksokadun puolelta pui-
nen aita. Valokuvaaja Eino Heinonen. Osuusliike Elannon kokoelma. HKMKA.

Yllä valokuva talvisesta Väinö Tannerin kentästä vuodelta 1966. Kentällä on luistelijaita ja kentän laidalla on valaisinheittimet. Haapaniemenkadun kulmauksessa kasvaa vapaasti sommiteltuja pensasistutuksia. Haapaniemen

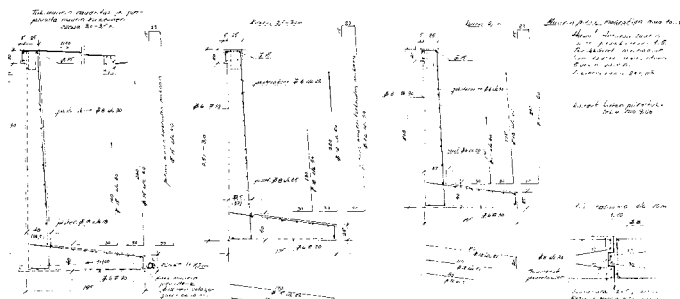
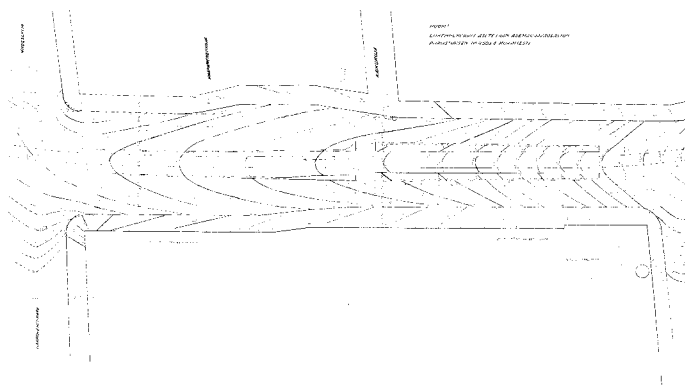
huvilarakennus on purettu viereiseltä tontilta. Tonttien ja puiston rajalla on puinen aita. B. Möller. HKMKA.

Alla valokuva Väinö Tannerin kentästä vuodelta 1966. Kaikukadun ja entisen Laaksokadun kulmauksessa sijaitsee kookkaita puu- ja pensasistutuksia. Gottfrid Strömbergin konetehtas on purettu. B. Möller. HKMKA.

Hämeentietä levennettiin 1960-luvulla, minkä seurauksena Väinö Tannerin kentän Hämeentien puoleisen reunan nurmiluiska korvattiin betonisella tukimuurilla. Tukimuurin sijoittumisesta laadittiin vuonna 1959 suunnitelmapiirustus (KAO_9585_0) ja detaljipiirustus vuonna 1960 (KAO_9772_0). Suunnitelmapiirustuksessa tukimuurin keskivaiheilla muuriin muodostuu pieni taite kadun järjestyksen vuoksi. Muurin pituuden osoitettiin suunnitelmassa määrittyvän vasta maastossa. Hämeentien levennyksen seurauksena myös Väinö Tannerin kentän puistoaluetta jouduttiin kaventamaan Hämeentien puoleiselta sivulta, jolloin myös osa puiston nurmista ja istutuksista hävisivät. Näiden lisäksi Kaikukadun ja Hämeentien kulmauksessa sijainnut kioskio osoitettiin siirrettäväksi alemmas Kaikukadulle. Tukimuuri rakennettiin 1960-luvulla. Kioski ei todennäköisesti koskaan siirtynyt alemmas vaan jäi paikoilleen. Kioski poistettiin kuitenkin ilmeisesti myöhemmin 1980-luvulla Väinö Tannerin muistomerkin rakentamisen myötä. Myös Haapaniemen huvila purettiin ilmakuvien perusteella 1960-luvulla.

1970-luvulla puistoon ja sen lähiympäristöön kohdistui useita muutoksia. Vuonna 1974 puiston kaakkoisreunalle entisen Strömberg Oy konepajan tontille rakennettiin virastotalo, josta on sittemmin purettu osa. Rakennus edusti 1960-1970-lukujen suunnitteluihanteita ja pyrkimystä hyvinvointivaltion rakentamiseksi. Rakennuksen suunnittelijana toimi Kaj Salenius.³⁸ Ilmakuvien perusteella rakennuksen työmaa ulottui puiston puolelle, minkä seurauksena todennäköisesti ainakin yksi puiston lehmuksesta jouduttiin uusimaan. Puiston laidalle Haapaniemenkadun varteen rakennettiin vuonna 1978 pukuhuone Väinö Tannerin kentän käyttäjiä varten. Virastotalon puoleisella reunalla sijainnut vuonna 1932 rakennettu puinen pukuhuone poistettiin 1970-80-lukujen vaihteessa uuden pukuhuoneen valmistumisen myötä. Uusi pukuhuone sijoitettiin aiemmin istutuksiltaan eheään kulmaukseen, mikä muutti kulmauksen luonnetta oleellisesti. Uuden pukuhuoneen myötä myös Haapaniemenkadulta puistoon ulottuvat näkymät osin peittyivät.

Ylimpänä vuonna 1959 laadittu suunnitelmapiirustus (KAO_9585_0) Väinö Tannerin kentän betonisesta tukimuurista, joka korvasi reunassa aiemmin olleen nurmiluiskan. Tukimuuri rakennettiin 1960-luvulla. HKYA.

Keskellä vuonna 1960 laadittu detaljipiirustus (KAO_9772_0) Hämeentien betonisesta tukimuurista. HKYA.

Alla valokuva Haapaniemenkadulta vuodelta 1968. Etualalla Väinö Tannerin kentän kulmaus, jossa kasvaa kookkaita koivuja ja vapaamuotoisia pensastutuksia. Lehmuskehä rajaa ovaalin muotoista kenttää. Puiston ja kadun vä-

lille on sijoitettu metallinen aita. Tontin ja puiston rajalla on korkea puinen aita. Eino Heinonen. HKMKA.

Yllä näkymä talvisen Pengerkadun yli ja Alli Tryggin puiston läpi kohti Väinö Tannerin kenttää 1970-luvulla. Väinö Tannerin kenttää on tärkeä osa Kallion kirkolta alkavaa puistoakselia. Alli Tryggin puiston ja Väinö Tannerin

kentän välillä on visuaalinen yhteys. Molemmat puistoista ovat myös olennainen osa Hämeentien kaupunkikuvallista ilmettä. Simo Rista. HKMKA.

Alla viistoilmakuva vuodelta 1977 kohti Väinö Tannerin kenttää. Valtion virastotalo on rakennettu puiston kaakkoisreunalle. Rakennuksen edessä on säilynyt vuonna 1932 rakennettu pukuhuone. Virastotalon työmaa ulottui Kaikukadun puoleiseen nurkkaan ja osin kentän

päälle. Alli Tryggin puiston edustalta Hämeentien yli kohti Väinö Tannerin kenttää kulkee suojatie, joka on sittemmin hävinnyt Hämeentiellä vuosien 2019-2021 välillä toteutetun remontin yhteydessä. Taustalla Merihaka. Sky-Foto Möller. HKMKA.

Yllä olevassa 1970-luvun valokuvassa on Väinö Tannerin kenttä talvisessa asussaan. Kentälle on perustettu jää luistelijoita varten. Taustalla pelataan jääkiekkoa. Vasemmassa reunassa on vuonna 1932 rakennettu puku-

huone, joka on sittemmin hävinnyt. Etualalla lehmus ja pensasistutus. Simo Rista. HKMKA.

Alla oleva valokuva on Kaikukadun nurkasta kohti Väinö Tannerin kenttää, jota reunustaa lehmuskehä. Kulmauksessa on puu- ja pensasistutuksia, etualalla on koivu. Kulmauksen läpi kulkee oikopolku kadulta puistoon. Kentällä on luistelijoita. Taus-

talla Hämeentien betoninen tukimuuri. Valokuva on otettu 1970-luvulla. Simo Rista. HKMKA.

1970-luvun lopulla puiston lajimäärä oli varsin runsas. Kasvitieteilijä Pentti Alangon kasvilistaan (ks. LIITE 1) on koottuna Haapaniemen urheilukentän ympäristöstä löytyneet lajit vuonna 1977. Puistossa oli tällöin löydettävissä niin metsä-, puisto- kuin isolehtilehmuksia. Lehmusten ohella puistossa kasvoi ainakin 3 rauduskoivua (*Betula verrucosa*), jotka vanhojen valokuvien perusteella sijaitsivat puiston kulmissa. Koivujen istutus- tai kylväytymisajankohdista ei ole tietoa. Alangon listasta voidaan päätellä, että ainakin osa puistoon 1940-50-luvuilla istutetuista lajeista olivat säilyneet. Näiden lisäksi puistosta oli löydettävissä euroopansorvarinpensas (*Euonymus europaea*), rusokuusamia (*Lonicera tatarica*), hoviijasmikkeita (*Philadelphus pubescens*), karviaisia (*Ribes grossularia*), suviruusuja (*Rosa pimpinellifolia poppius*) ja koiranheisiä (*Viburnum opulus*), mutta niiden istutusajankohdasta ei ole tarkkaa tietoa.

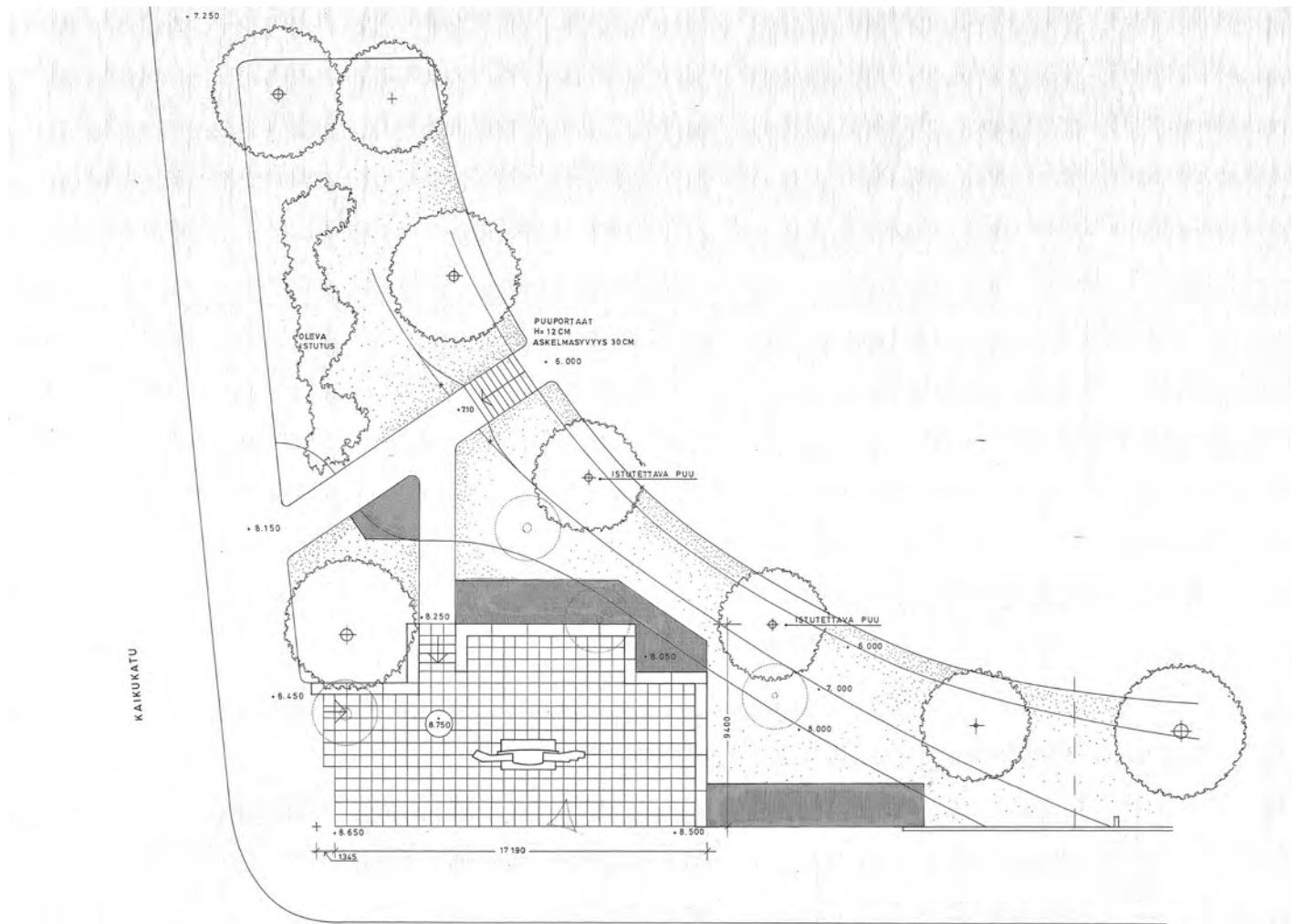
Vuonna 1981 Haapaniemen kentän nimi muutettiin Väinö Tannerin 100-vuotisjuhlatoimikunnan esityksestä Väinö Tannerin kentäksi.³⁹ Urheilukentän paikalla sijaitsi aiemmin Haapaniemen huvila, jonka mukaan kenttä oli alun perin nimetty. Puistosta käytetään nykyisin myös nimeä Haapis.

Vuonna 1986 Kaikukadun ja Hämeentien kulmaan Elannon entisen pääkonttorin edustalle toteutettiin Väinö Tannerin muistomerkki "Tannerin portti", joka pystytettiin Väinö Tannerin (1881-1966) muistolle. Patsaan tekijänä toimi kuvanveistäjä Kari Juva. Väinö Tanner oli poliitikko, jonka johdolla sosialidemokraattisesta puolueesta kehittyi parlamentaarinen reformipuolue. Tämän lisäksi Tanner toimi Elannon toimitusjohtajana vuosien 1915-46 ajan. Hän asui perheineen Elannon talossa Sörnäisissä.⁴⁰

Lars Liljefors laati vuonna 1984 muistomerkin ympäristölle suunnitelman. Suunnitelmassa muistomerkin muurien yhteyteen osoitettiin istutettavaksi uusia pensasistutuksia. Kulmauksessa olevat kolme puuta osoitettiin poistettavaksi, sillä ne sijaitsivat todennäköisesti liian lähellä muuria. Kulmauksen nurmialueen rajaa muotoiltiin uudelleen kentän puolelta ja poistettujen puiden tilalle osaksi lehmuskehää osoitettiin kaksi uutta istutettavaa puuta. Muistomerkin ympäristön aluskasvillisuus määriteltiin nurmeksi. Kaikukadun laidassa olevat syreenit ja muurin viereinen vuorijalava oltiin osoitettu säilytettäväksi. Kaikukadulta alas kentälle oltiin johdettu reitti, jonka jyrkin kohta oli ratkaistu puurakenteisilla portailla. Reitti haarautui sen keskivaiheilla ja toinen haara kulki muistomerkillä. Muistomerkin ympäristö toteutui pääasiassa suunnitelman mukaisesti, mutta portaat toteutettiin suunnitelmasta poiketen luonnonkivisinä. Suunnitelman myötä puistokulmaus liitettiin muurein ja kiveyksiin osaksi katutilaa, mikä muutti merkittävästi eheän istutetun kulmauksen luonnetta.

Vuonna 2007 Väinö Tannerin kentälle laadittiin suunnitelma-piirustus city-wc:n sijoittamisesta puiston lounaisreunaan. City-wc:n ympäristön nurmialue osoitettiin korjattavaksi. Suunnitelmassa muuntamon nurkalle oli tarkoitus istuttaa 3 kpl kultasadetta (*Laburnum alpinum*), mutta istutusten toteutuneisuudesta ei ole tietoa. Ennen tätä nykyaikaista city-wc:tä puiston reunalla sijaitsi ranskalaismallinen yleisöikäymälä⁴¹.

Suunnitelmapiirustus (VIO_3346_0)
Väinö Tannerin muistomerkin ympäristöstä, jonka on laatinut Lars Liljefors vuonna 1984. HKYA.

Yllä on vuonna 1986 otettu valokuva valmiista Väinö Tannerin muistomerkestä "Tannerin portista", joka sijaitsee Kaikukadun ja Hämeentien kulmassa. Muistomerkki luo puistolle identiteettiä ja mahdollistaa aukiomaisen tilansa ansiosta pai-

kan pysähtymiselle ja kohtaamisille. Muistomerkin muurin vieressä kasvava kookas vuorijalava (Ulmus montana). Matti Karjanoja. HKMKA.

Alla valokuva Väinö Tannerin kentältä vuodelta 1983 ennen Väinö Tannerin muistomerkin rakentamista. Kaikukadun ja Hämeentien kulmauksessa sijaitsevat lehmukset ovat varsin nuoria. Puiston kulmauksissa olevat istutukset ovat runsaita ja kookkaita. Kaikukadun ja Hämeentien kulmauksen läpi kul-

kee useita oikopolkuja alas kentälle. Vasemmalla näkyy osa Hämeentien ja puiston reunalla olevasta betonisesta tukimuurista. Taustalla Elannon entinen päärakennus. Oikealla on kentän laidalla aiemmin sijainnut virastotalo. Valokuvaaja Johnny Korkman. HKMKA.

Ilmakuva Väinö Tannerin kentästä ja sen ympäristöstä vuodelta 1988. Virastotalo reunustaa Väinö Tannerin kenttää sen kaakkoisreunalla. Kaikukadun ja Hämeentien kulmaan on rakennettu Väinö Tannerin muis-

tomerkki. Kaikukadun puoleisella puiston reunalla kasvaa näyttäviä syreenipensaita. Haapaniemenkadun reunaan on rakennettu uusi pukuhuone. Betoninen tukimuuri pilkkottaa lehmuskehän lomasta. Viereinen Nä-

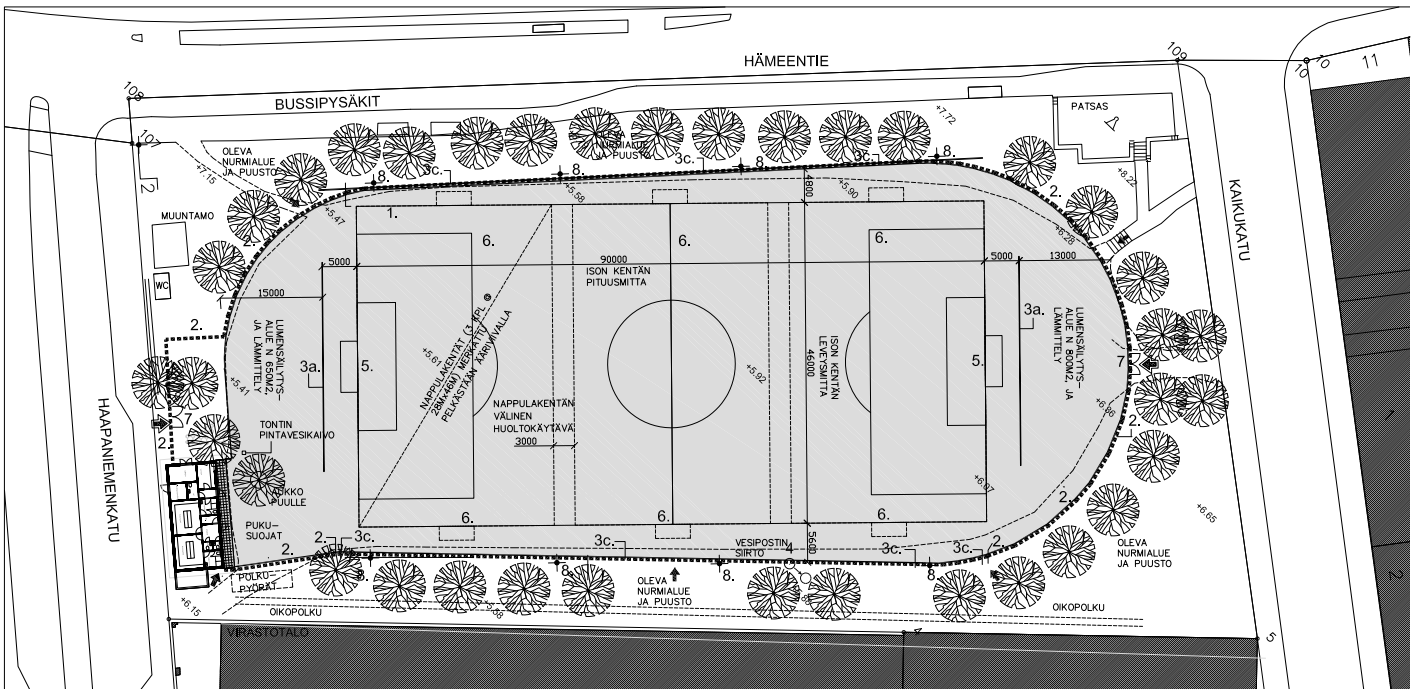
kinpuiston kortteli on rakentumassa. Väinö Tanner ja Alli Tryggin puisto muodostavat yhtenäisen puistoakselin tiiviisti rakennettuun kaupunkiin. Helsingin karttapalvelu.

Väinö Tannerin kenttä oli säilynyt 2010-luvulle asti yksinkertaisena urheilukenttänä, jota ympäröi lehmuskehä. Kentällä pelattiin tällöin vielä pääsääntöisesti pesäpalloa. Vuosien 2013-2014 aikana Helsingin Ponnistuksen ja SAPA ry:n yhteistyöhankkeena Väinö Tannerin kenttä kunnostettiin ympärivuotiseksi tekonurmipäällysteiseksi liikuntapaikaksi lapsille ja nuorille, erityisesti jalkapallon pelaamista varten. Tekonurmen lisäksi kenttä myös aidattiin. Puistossa aiemmin olleet valaisimet säilytettiin, mutta niiden polttimot vaihdettiin ja ne suunnattiin paremmin kentän käyttöä ajatellen. Myös kentän pukuhuonerakennus kunnostettiin ja sen edusta aidattiin osaksi kenttäaluetta.⁴²

Puistossa ei viimeisen 10 vuoden aikana ole tapahtunut suurempia muutoksia. Puiston viereinen Hämeentie koki mittavan remontin vuosien 2019-2021 välillä. Hämeentie toimi pitkään Helsingin merkittävänä ja vilkkaana sisääntuloväylänä ja katuremontin myötä Hakaniementorin ja Kurvin välinen alue muutettiin joukkoliikennekaduksi.⁴³ Tämän lisäksi puiston kaakkoisreunan viereiselle tontille laadittiin vuonna 2022 uusi asemakaava, mikä mahdollistaa uuden liike-toimisto- ja asuinrakennuksen rakentamisen puiston reunalle. Myös joitain uusia istutuksia on tehty lähivuosina erityisesti puiston kulmauksiin. Vuonna 2024 tehdyn kasvillisuussuunnitelman mukaan Kaikukadun ja Hämeentien kulmaukseen on istutettu pihasyreenien (*Syringa vulgaris* ja *Syringa vulgaris* 'Alba') ja puistolehmuksen (*Tilia × vulgaris*) taimia. Inventoinnin mukaan myös Haapaniemenkadun ja Hämeentien nurkkaan on istutettu puu- ja pensasistutuksia, kuten pilvikirsikka (*Prunus pensylvanica*), rusotuomipihlaja (*Amelanchier lamarcii*), ruusu (*Rosa sp.*), pihasyreeniä (*Syringa vulgaris*) ja puistolehmuksen (*Tilia × vulgaris*).

Inventoinnin mukaan puistoon on istutettu myös seuraavanlaisia köynnöksiä: imukärhivilliini (*Parthenocissus quinquefolia*), japaninkelasköynnös (*Celastrus orbiculatus*), köynnöshortensia (*Hydrangea petiolaris*) ja kärhjä (*Clematis*). Niiden istutusajankohdasta ei ole kuitenkaan tietoa. Puistosta on myös hävinnyt puita viime vuosikymmeninä. Nykyisen pukuhuoneen lähellä sijainnut lehmus on hävinnyt ilmakuvien perusteella 1900-luvun loppupuolella. Lisäksi virastotalon edestä on hävinnyt yksi lehmus lähivuosisikymmeninä. Hävinneiden puiden seurauksena lehmuskehästä on muodostunut aukko.

Alla on suunnitelma Väinö Tannerin kentän kehittämiseksi Haapaniemen juniorikeskukseksi. Suunnitelman on laatinut arkkitehdit Nik Davies ja Erkki Jokiniemi. Helsingin Ponnistuksen ja SAPA ry:n vuonna 2014 laatiman hankesuunnitelman liite no 3.2.

1. KUMIRUOHEKEINONURMI, 6650M² MERKATTU 1KPL 90X46 (11vs11) KENTTÄ JA 3KPL 46X28 PIENKENTTÄÄ

2. MATALA-TERKSAITA, MÄÄRÄ: 343 JM MALLI: VEPE TAI VASTAAVA, VÄRI: TUMMANHARMAA, KORKEUS: 1000mm, 2 KPL PORTTIA,

3a. PALLOVERKOT JA TUKIRAKENTEET, 90 JM. KORKEUS 6M

3c. PALLOVERKKO JA MATALA-AITAUS, 150 JM. KORKEUS 6M. 5M PALLOVERKKO JA 1M AITAUS (AITAUS JO LASKETTU KS POS 2)

4. OLEVA VESIPÖSTI (BETONIRUMPU JA VESIKALUSTE) SIIRRETTÄVÄ (UUSI SIJAINNIT KATKOVIVALLA)

5. MAALIEKIKOT, ISOT 7.3x2.4, 2 KPL

6. MAALIEKIKOT, PIENET, 5X2, 6 KPL

7. TERKSPORTTI, HUOLTOA VARTEN

8. OLEVA VALAISINPILVÄS, 8KPL, POLTTIMEN TARKISTUS JA VAIHTO

KUMIRUOHEKEINONURMEN ALUE

0 5 10 15 20 25M

KENTTÄALUEEN SISÄKKÄYNTI, AJONEUVOYHTEYS, LUKITTU PORTTI
KENTTÄALUEEN SISÄKKÄYNTI, JALANKULKU, AVOPORTTI, LEVEYS N. 600MM
MATALA AITAUS (POS 2)
OLEVA KAIKUKADUN JA HAAPANIEMENKADUN VÄLINEN OIKOPOLKU. YHTEYS SÄILYY
NYKYKENTÄN MUOTO

3 Nykytila ja säilyneisyys

Paikan yleinen topografia ja liittyminen ympäristöön

Puisto sijoittuu tiiviin kaupunkirakenteen keskelle ympäristöään matalampaan tasaiseen kohtaan ja se viettää kohti Sörnäisten rantatietä. Puiston korkeuserot ovat maltilliset ja maaston korkein kohta (+8.9) on Hämeentien ja Kaikukadun risteysalueella ja matalin kohta (+5.4) tekonurmikentän eteläreunalla. Pääasiallisia saapumissuuntia Väinö Tannerin kentälle on kohtisuoraan Kaikukadulta, kaksi Hämeentien kulmista ja yksi huoltorakennuksen viereltä Haapaniemenkadun puoleiselta sivulta.

Puisto rajautuu sen luoteissivulta Hämeentien joukkoliikennekatuun, jota reunustaa 1910- ja 1920-luvuilla rakennetut asuinrakennukset. Koillisessa puisto rajautuu Kaikukatuun ja sen varrella olevaan punatiiliseen Elannon pääkonttoriin. Lounaassa puistoa rajaa Haapaniemenkatu 1980-luvun asuinrakennustaloihin. Puiston kaakkoisreunalla on liikeraakennuksen korttelialue ja liike- toimisto- ja asuinrakennuksen korttelialue, josta on kulku kentän laidalle.

Viereisellä sivulla näkymä Väinö Tannerin kentältä kohti Elannon entistä pääkonttoria, joka reunustaa puiston koillisreunaa. Kenttä on päällystetty vihreällä tekonurmella ja sitä kehystää vihreä kolmilanka-aita, jota on korotettu verkolla.

Alla katunäkymä Hämeentieltä kohti koillista. Puiston viereinen kaista on osoitettu pyöräilylle. Väinö Tannerin kenttä sijoittuu Hämeentietä alemmas. Puiston ja kadun välinen tasoero on ratkaistu betonisella tukimuurilla ja siihen liittyvällä kaiteella.

Nykytilan 2024 illustraatio

MERKINTÖJEN SELITYKSET

	Lehtipuu		Muuri
	Yksittäispensas / pensasalue		Aita
	Köynnös		Kaide
	Nurmi		Huoltoportti
	Sipulikasvit		Roska-astia
	Tekonurmi		Puistovalaisin
	Kivituhka		Katuvalaisin
	Asfaltti		Rakennus
	Luonnonkiveys		Tarkastelualueen raja
	Polku		
	Luiska		
	Luonnonkiviset portaat		

Tilasommitelma

Väinö Tannerin kenttä on suorakaiteen muotoinen puisto, jonka tilallista hahmoa hallitsee puiston keskellä oleva avoin ovaalin muotoinen kenttäsommitelma, jota ympäröi lehmuskehä. Puisto sai suorakaiteen muotonsa Sörnäisten alueen ensimmäisessä asemakaavassa vuonna 1893. Puiston tilasommitelma perustuu kaupunginpuutarhuri Svante Olssonin vuonna 1904 laatimaan puistosuunnitelmaan, jonka pohjalta puisto pääpiirteissään rakennettiin.

Puiston keskeisenä aiheena oleva kenttäsommitelma muodostaa puistoa jäsentävän keskusaiheen. Kenttäsommitelma luo tiiviisti rakennetun ympäristön keskelle avoimen maisematilan. 1900-1910-luvulla istutettu ja myöhemmin vuosikymmeninä täydennetty lehmuskehä muodostaa puistolle eheän ja näyttävän julkisivuaiheen, joka näkyy erityisesti alueen katunäkymissä. Puisto on siten vahvasti kontrastinen suhteessa sitä ympäröivään tiiviisti rakennettuun ympäristöön. Puiston reuna-alueet ovat nurmipintaisia, mikä korostaa lehmusten asemaa puistossa. Puiston reunoilla ja kulmauksissa sijaitsee myös kaupunginpuutarhuri Bengt Schalinin kauden aikaisia 1940-1950-luvulla istutettuja kookkaiksi kasvaneita pensaita. Puiston kulmiin sijoittuu vehreät ja vaihtelevissa määrin istutetut nurkat. Aksiaalista sommitelmaa korostavat puukehän symmetrisyys sekä sisäänkäyntien sijainnit.

Puiston alkuperäinen sommitelma on osittain säilynyt. Alkuperäisen sommitelman mukaisen ovaalin muotoisen sorakentän hahmo on säilynyt, mutta sen materiaali on vaihdettu vuonna 2014 tekonurmipintaiseksi. Tekonurmen myötä puistoon on luotu kenttää osin kiertävät puistokäytävät. Kenttä on sittemmin myös kauttaaltaan aidattu kolmilanka-aidalla, jota on korotettu verkolla. Alkuperäiseen sommitelmaan kuulunut nurmiluiska on korvattu Hämeentien reunalla betonisella tukimuurilla. Osa puiston alkupe-
räisistä sisäänkäynneistä on hävinnyt. Puiston pääsisäänkäynnit ovat nykyään Kaikukadun puoleisen sivun keskeltä sekä Haapaniemenkadun puoleisista kulmista.

Väinö Tannerin kenttä on keskeinen osa Kallion asemakaavallista kokonaisuutta. Puistoon sekä sen ympäristöön syntyy kiinnostavia ja vaihtelevia sekä kaupunkikuvallisesti merkittäviä näkymiä. Kaikukadulta puistoon avautuu aksiaalinen näkymä sisääntulon kohdalta lehmusovaalin lävitse puiston toiseen päähän Haapaniemenkadulle asti. Haapaniemenkadun puoleinen näkymä on paikoin estynyt uusien rakenteiden myötä. Väinö Tannerin kentän sisältä avautuu merkittävä näkymä kentän yli puistoa reunustavan Elannon pääkonttorin suuntaan. Puisto näkyy myös Hämeentien katunäkymissä ja luo kadun suuntaan merkittävän vehreän puistojulkisivun. Puistoon on myös visuaalinen yhteys vierisestä Alli Trygggin puistosta.

Ylimpänä valokuva Väinö Tannerin kentästä. Puiston keskusaiheena toimivat tekonurmipintainen kenttä ja sitä reunustava lehmuskehä.

Keskellä valokuva kohti Hämeentien ja Kaikukadun kulmausta, jossa sijaitsee puu- ja pensasistutuksia. Kulmauksen käytävät on asfaltoitu. Etualalla luonnonkiviset portaot, jotka koostuvat graniitti- ja noppakivistä.

Alimpana Väinö Tannerin kentän kaakkoisreunaa, jossa lehmuskehä rajaa kenttää. Puurivin ja kentän välillä kulkee kapea sorapintainen käytävä. Puistoreunaa rajaa oikealla liikerakennus sekä rakenteilla oleva liike- toimisto- ja asuinrakennus ja siihen liittyvä työmaa-aita.

Ylimpänä valokuva Kaikukadun puoleisesta kulmauksesta, jonka nurmipinta on hyvin kulunut. Vanhat ja kookkaat, luultavasti vuonna 1947 istutetut syreenit kasvavat puiston Kaikukadun puoleisella reunalla.

Alempana valokuva Hämeentieltä kohti Kaikukadun reunassa kasvavia kookkaita vuonna 1947 istutettuja syreenejä ja villaheisiä. Väinö Tannerin muistomerkin edustan käytävät on asfaltoitu. Luonnonkiviset portaat on rakennettu tasoeron ratkaisemiseksi.

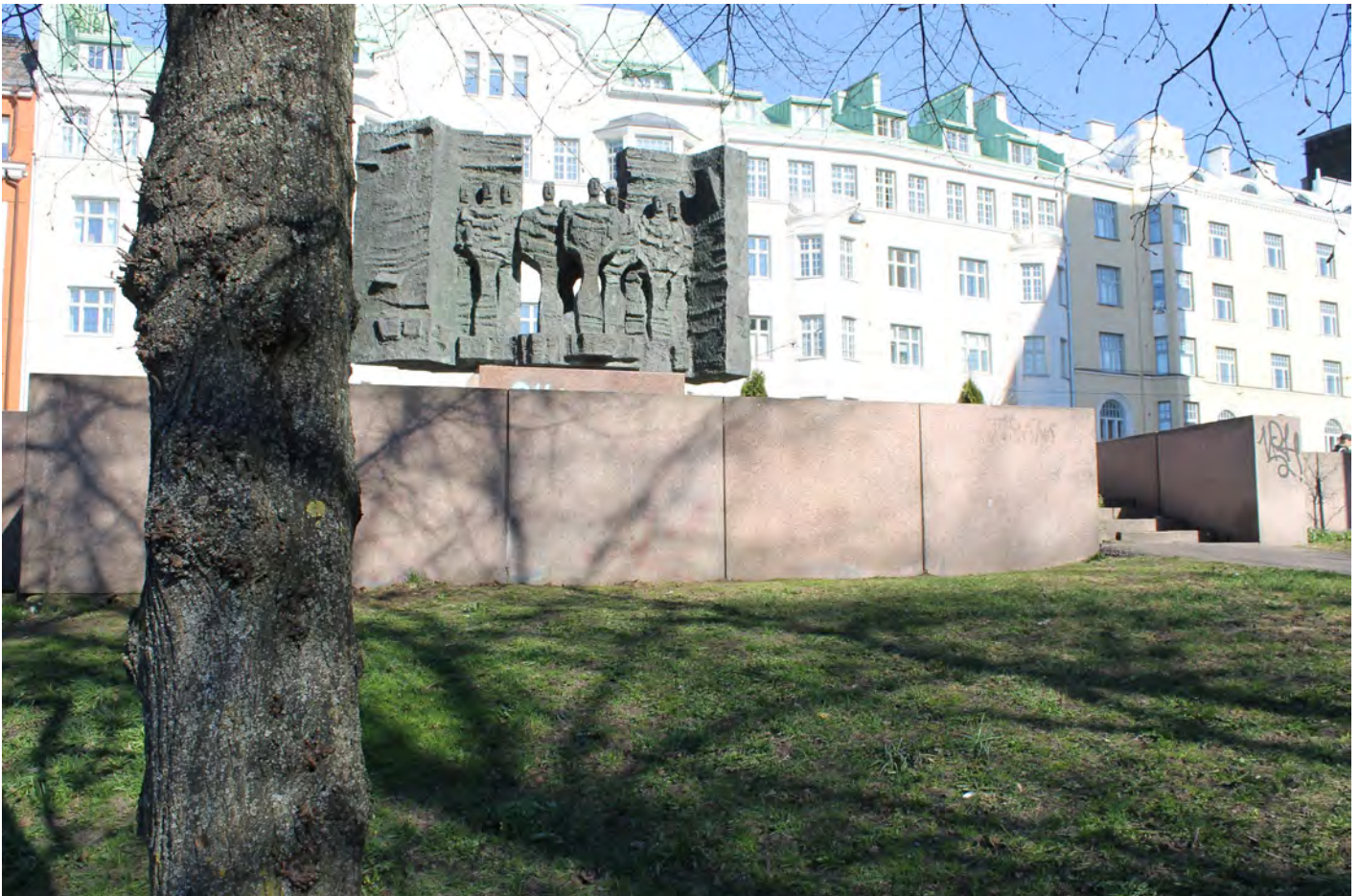
Kalusteet, rakenteet ja pinnoitteet

Väinö Tannerin avointa kenttää kiertää eleettömät pääasiassa sorapintaiset käytävät. Käytävien suoraviivainen kulku katkeaa huoltorakennuksen kohdalla. Puiston ja kadun välinen tasoero on ratkaistu Hämeentien puoleisella sivulla 1960-luvulla rakennetulla betonisella tukimuurilla ja siihen liittyvällä metallikaiteella. Puiston yksi keskeisimmistä rakenteista on sen pohjoiskulmassa sijaitseva Väinö Tannerin muistomerkki, johon liittyy olennaisesti punaisella graniitilla päällystetty pieni aukio tukimuureineen. Muistomerkiltä alas puistoon johtaa asfalttipintainen puistokäytävä, jonka jyrkimpään kohtaan on rakennettu luonnonkiviset portaat.

Vuoden 2014 talkootöinä toteutetussa remontissa kivituhkakentän pintamateriaali vaihdettiin vihreään tekonurmeen ja kenttä aidattiin verkolla korotetulla kolmilanka-aidalla. Kenttää valaisevat sen reunalla seisovat valonheittimet (6 kpl). Kentällä on myös useita siirrettäviä jalkapallomaaleja. Aidan vierelle on asennettu city-mallisia roska-astioita ja kentän Haapaniemenkadun puoleiseen pätyyn puiston keskiakselille on sijoitettu kolme suurempaa jäteastiaa. Kentän lounaissivulla Haapaniemen kadun varrella sijaitsee 1950-luvun muuntamorakennus, 1970-luvun huoltorakennus sekä 2000-luvun vihreä city-wc.

Puiston kenttää reunustavat nurmikot ovat paikoin kulu-neita ja niille on muodostunut useita oikopolkuja. Kentän ja nurmen välissä kulkevat sorakäytävät ovat pahasti levinneet. Puiston kalusteet ja rakenteet ovat kirjavia sekä huonokuntoisia ja töhrittyjä.

Väinö Tannerin muistomerkki. Muistomerkkin rajaa omaksi alueekseen punaisesta graniitista rakennetut tukimuurit. Muistomerkkin takana kulkee Hämeentien joukkoliikennekatu, jota reunustaa 1910-luvulla rakennettujen asuin kerrostalojen rivistö.

Ylemmässä kuvassa on kenttää kiertävä vihreä kolmilankaverkkoaita, jota on korotettu päädyistä ja sivuilta verkolla. Vihreällä tekonurmella on myös liikuttavia maaleja pelikäyttöä varten.

Alempana näkymä kenttää kiertävältä käytävältä kohti Hämeentietä ja sen edustalla sijaitsevaa betonista tukimuuria. Tukimuuria pitkin kasvaa köynnöksiä. Tukimuuri on paikoin töhritty. Taustalla Haapaniemenkadun ja Hämeentien kulmauksen sisäänkäynti alas puistoon.

Ylimpänä näkymä Kaikukadun puoleisen sisäänkäynnin kohdalta kohti Hämeentietä. Sisäänkäynti on päällystetty asfaltilla, joka on paikoin kulunut. Kaikukadun varrella kasvaa kookkaita syreenejä ja villaheisiä.

Keskellä näkymä Haapaniemenkadulta puistoon. Puiston entisen sisäänkäynnin eteen on sijoitettu kolme suurta roska-astiaa. Lehmusten välissä sijaitsee yksi orapihlaja, joka on todennäköisesti jäännös vanhasta orapihlaja-aidasta. Kadulla sijaitseva pylväs on sijoitettu keskelle näkymää. Taustalla puiston toisella puolella Elannon entinen pääkonttori.

Alimpana Haapaniemenkadun ja Hämeentien kulmauksessa sijaitseva sähkökaappi, jota pitkin kasvaa japaninkelasköynnös (*Celastrus orbiculatus*)

Kasvillisuuskartta

PUUT:

- Pr pe Pilvikirsikka, Prunus pensylvanica
 - Ti vu Puistolehmus, Tilia x vulgaris
 - Rusotuomipihlaja, Amelanchier lamarckii
- ## PENSAAT:
- Rho Alppiruusu, Rhododendron
 - Ci Gr Aitaorapihlaja, Grataegus grayana
 - Rosa Ruusu, Rosa sp.
 - Sy vu Pihasyreeni, Syringa vulgaris
 - Sy vu Pihasyreeni, Syringa vulgaris 'Alba'
 - Vi la Villaheisi, Viburnum lantana

KÖYNNÖKSET

- Pa qu Imukärhivilliini, Parthenocissus quinquefolia
- Ce or Japaninkelasköynnös, Celastrus orbiculatus
- Hy pe Köynnöshortensia, Hydrangea petiolaris
- Ci Kärhø, Clematis

Kasvillisuus

Puiston kasvillisuus on kartoitettu kevään, kesän ja syksyn 2024 aikana. Väinö Tannerin kentältä kartoitettiin yhteensä 72 puuvartista kohdetta, joista puita oli 43 ja pensaita 29. Puuvartinen kasvilajisto käsittää 8 eri lajia tai lajiketta. Puiston kasvillisuus on historiallisesti kerrostunutta ja sen alkuperäiset 1900-1910-luvun lehmukset ovat pääosin säilyneet. Myös osa 1940-1950-luvuilla istutetuista pensaista ovat säilyneet.

Väinö Tannerin kentän kasvillisuus koostuu pääasiassa kookkaista puista, puuvartisista pensaista, köynnöksistä ja nurmesta. Kasvillisuuden vanhinta kerrostumaa edustavat alkuperäiset 1900-luvun alkuvuosikymmeninä istutetut lehmukset, jotka muodostavat vaikuttavan kaupunkikuvallisen aiheen puiston ympärillä. Puukehä on sommiteltu aksiaalisesti. Väinö Tannerin lehmusovaali muodostuu puistometsä- ja isolehtilehmuksista, joita on yhteensä 39 kpl. Osa kehän Kaikukadun puoleisista lehmuksista on uusittu tai istutettu myöhemmin, todennäköisesti vuonna 1947 sekä 1970-80-luvuilla. Kehä on paikoin aukkoinen. Helsingissä monilajiset puurivit ovat varsin yleisiä, sillä puurivit on istutettu niillä lajikkeilla mitä on ollut kulloinkin saatavilla ⁴⁴. Lehmusten lisäksi puistossa ei todennäköisesti ole säilynyt muuta alkuperäistä kasvillisuutta.

Alla näkymä Hämeentieltä kohti Väinö Tannerin kenttää. Puiston näyttävä ja kookas lehmuskehä luo Hämeentielle päin vihreän puistojulkisivun. Puisto sijaitsee Hämeentietä alempana.

Kaupunginpuutarhuri Bengt Schalinin ajalla puistoon istutettiin 1940-1950-luvulla uusia pensasistutuksia, joista ovat säilyneet Kaikukadun viereiset kookkaat syreenit (*Syringa vulgaris*) (6kpl), villaheidet (*Viburnum lantana*) (4 kpl) ja Haapaniemenkadun varrella sijaitseva orapihlaja (*Grataegus grayana*) (1 kpl). Orapihlaja on todennäköisesti jäänne puistoa kehystäneestä orapihlaja-aidasta.

Puiston uusinta kerrostumaa edustavat puiston nurkissa sijaitsevat nuoret puu- ja pensasistutukset. Niiden tarkasta ajoituksesta ei ole tietoa. Kaikukadun ja Hämeentien kulmauksessa sijaitsee pihasyreenien (*Syringa vulgaris* ja *Syringa vulgaris* 'Alba') ja puistolehmuksen (*Tilia x vulgaris*) taimia, mikä antaa osviittaa siitä, että istutukset ovat varsin uusia. Myös Haapaniemenkadun ja Hämeentien nurkassa kasvaa nuoria puu- ja pensasistutuksia, kuten pilvikirsikka (*Prunus pensylvanica*), rusotuomipihlaja (*Amelanchier lamarckii*), ruusu (*Rosa* sp.) sekä pihasyreenien (*Syringa vulgaris*) ja puistolehmuksen taimia. Kulmauksissa olevat taimet ovat istutettu todennäköisesti Hämeentiellä toteutetun remontin jälkeen 2020-luvulla. Huoltorakennuksen läheisyyteen on istutettu alppiruusuja (*Rhododendron*) todennäköisesti vuonna 2014 tehdyn kunnostuksen yhteydessä.

Puistoon on istutettu rakennusten, muurien, kalusteiden ja varusteiden yhteyteen erilaisia köynnöksiä, joiden ajoituksesta ei ole tietoa. Puistosta on löydetty neljää erilaista köynnöstä: imukärhivilliiniä (*Parthenocissus quinquefolia*), japaninkelasköynnös (*Celastrus orbiculus*), köynnöshortensiaa (*Hydrangea petiolaris*) ja kärhkö (*Clematis*). Imukärhivilliinejä on istutettu pääasiassa Hämeentien puoleisen betonimuurin yhteyteen. Kärhkö sijoittuu Väinö Tannerin muistomerkin ympäristöön. Köynnöshortensioita löytyy erityisesti uuden pukuhuoneen ja Haapaniemenkadun puoleisesta ympäristöstä. Japaninkelasköynnös kasvaa Hämeentien varrella sijoitetun muuntajan kylkeä pitkin.

Viereisellä sivulla ylhäällä vuonna 1947 istutettuja pihasyreeniä (*Syringa vulgaris*) Kaikukadun varrella.

Viereisellä sivulla alhaalla todennäköisesti vuonna 2014 tehdyn kunnostuksen yhteydessä istutettuja alppiruusuja (*Rhododendron*) Haapaniemenkadun varrella huoltorakennuksen takana. Huoltorakennusta pitkin kasvaa köynnöshortensioita (*Hydrangea petiolaris*).

Ylhäällä Haapaniemenkadun varrella istutettu pilvikirsikka (*Prunus pensylvanica*). Puun vieressä sijaitsee vanha 1950-luvun muuntamotakennus, jonka seinustaa pitkin kasvaa köynnöshortensia (*Hydrangea petiolaris*).

Alhaalla Hämeentien ja Kaikukadun kulmauksessa sijaitseva nuori pihasyreeni (*Syringa vulgaris* 'Alba').

Nykyinen käyttö

Väinö Tannerin kenttä on suunniteltu Sörnäisten urheilu- ja pelailukentäksi ja se on säilynyt alkuperäisessä käytössään. Vuonna 2014 tehdyn kunnostuksen myötä kenttä sai vihreän tekonurmipäällysteen ja aidan. Kenttä on nykyisin paikallisen palloseuran käytössä ja seuran aikojen ulkopuolella kenttä on varattavissa yleiseen käyttöön. Väinö Tannerin muistomerkki on luonteeltaan aukiomainen, mikä kutsuu ihmisiä pysähtymään ja oleskelemaan.

Pääasiallinen kulku puistoon on pukuhuoneen takaa, sillä se tukee puiston nykyistä käyttöä parhaiten. Kentän ympäristöön on muodostunut epävirallisia puistokäytäviä, joita käyttävät lähinnä koiranulkoiluttajat sekä alueen läpi kulkevat. Puistossa aiemmin sijainneet penkit ovat myöhemmin poistuneet, eikä puistossa ole nykyään oleskelumahdollisuuksia.

Viereisellä sivulla näkymä Kaikukadun puoleisen sisäänkäynnin kohdalta kohti kenttää. Kentän toisella puolella sijaitsee Haapaniemenkatu ja sen takana Näkinpuiston 1980-luvun asuinkortteli. Tekonurmikentällä on eri kokoisia maaleja ja kenttää rajaa kolmilankaverkkoaidan lisäksi verkot.

Alla Väinö Tannerin kenttä iltaikäytössä. Kentällä pelataan jalkapalloa. Kuusi valaisinheitintä valaisevat kenttää sen kahdelta sivulta.

4 Arvot ja ominaispiirteet

Väinö Tannerin kenttä on aikakaudelleen tyypillinen ominaispiirteensä säilyttänyt 1900-luvun alun urheilupuisto. Puistoa reunustaa kahdelta sivulta osuusliikkeiden ja teollisuuden Sörnäisten valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Vuoden 1901 asemakaavan mukainen puisto on muiden Kallion asemakaavakokonaisuuden puistojen tapaan tärkeä osa tiiviisti rakennettua kaupunginosaa. Puisto liittyy osaksi Kallion kirkolta alkavaa historiallisten puistojen sarjaa, johon kuuluvat Väinö Tannerin kentän lisäksi Alli Tryggin puisto, Matti Heleniuksen puisto, Karhupuisto ja Kallion kirkkopuisto. Väinö Tannerin kentältä on visuaalinen yhteys viereiseen Alli Tryggin puistoon.

Puiston nykyinen tilallinen hahmo perustuu todennäköisesti Svante Olssonin vuonna 1904 laatimaan puistosuunnitelmaan, joka edustaa 1900-luvun alun suunnitteluihanteita, toiminnallisten puistojen suunnittelua (reformipuisto). Reformipuistojen keskeisin ajatus oli valjastaa puistot leikille ja urheilulle. Puistot nähtiin yhtenä mahdollisuutena ratkaista yhteiskunnallisia ongelmia. Erityisesti nuorison ja työväen sosiaalistaminen ohjatun leikin ja joukkueurheilun kautta sekä näiden ryhmien terveydentilan parantaminen oli reformipuistojen keskeisenä tavoitteena.⁴⁵ Väinö Tannerin kenttä sijaitsee keskellä tiheään asuttua Sörnäisten kaupunginosaa, jolloin sen käyttö- ja virkistysarvo nousevat keskeiseen rooliin. Puisto mahdollistaa nykyisellään alueen asukkaille paikan urheilulle, pelailulle ja virkistykselle.

Puistolla on suuri alkuperäisyysarvo. Puiston alkuperäiset sommitelmat ja keskeiset tyylipiirteet ovat säilyneet melko vähäisin muutoksin. Ovaalin muotoinen kenttäsommitelma, kenttää ympäröivä lehmuskehä, istutetut puistokulmaukset sekä puistoa kehystävä nurmi ovat säilyneet lähes muuttumattomina aiheina näihin päiviin asti. Kentän pintamateriaali vaihdettiin vuonna 2014 kentän kunnostuksen myötä sorasta vihreäksi tekonurmeksi. Puistoa kehystävä nurmiluisa on Hämeentien puoleiselta sivulta korvautunut betonisella tukimuurilla. Nurmiluisa on kuitenkin aiheena yhä havaittavissa. Lehmusten alla oleva avoin nurmi korostaa kaupunkikuvallisesti arvokkaiden lehmusten asemaa ja luo niille ”jalustan”. Lisäksi se mahdollistaa näkymät puistoon ja puistosta ulos. Kaikukadun puoleinen sisäänvalo on aiheena säilynyt, mutta muutoin puiston alkuperäiset puiston sivuilta tulleet sisäänvalot ovat pääosin hävinneet. Puiston kulmauksista tulevat saapumisreitit ovat ajansaatossa toimineet epävirallisina oikopolkuina, jotka on rakennettu myöhemmin varsinaisiksi puistokäytäviksi. Kenttää ympäröivä käytävä on muodostunut puistoon kentän kunnostuksen myötä vuoden 2014 jälkeen.

Suurin osa alkuperäisistä istutusaiheista ja -sommitelmista ovat säilyneet, vaikka kasviyksilöitä on sittemmin hävinnyt tai tullut lisää. Puiston kasvilajisto on arvokasta. Huomionarvoisia ovat erityisesti 1900-luvun alun aksiaalinen lehmuskehä ja 1940-1950-luvuilla puiston reuna-alueille istutetut puuvartisten pensaat. Puiston lehmukset ovat kaupunkikuvallisesti merkittäviä puita, jotka näkyvät erityisesti alueen katunäkymissä. Kehän yksittäisiä puuyksilöitä on sekä hävinnyt että uusittu ajan myötä. Suurin osa puiston säilyneistä pensaista ovat oletettavasti peräisin kaupunginpuutarhuri Bengt Schalinin ajalta. Tällaisia säilyneitä pensaita ovat puiston syreenipensaat, villaheidet ja orapihlajat. Puiston kulmaukset ovat säilyneet osittain eheinä istutettuina nurkkia, joilla kasvaa vapaasti sommiteltuja puu- ja pensasistutuksia. Nurkkien alkuperäiset istutusaiheet ovat pääasiassa hävinneet ja nurkkiin on istutettu viime vuosikymmeninä uusia puu- ja pensasistutuksia. Kerroksellinen kasvillisuus on osa historiallisen puiston identiteettiä ja paksurunkoiset ja vanhat pensaat sekä puut viestittävät puiston pitkästä historiasta.

Vaalittavat ominaispiirteet

- Alkuperäinen vuoden 1904 Svante Olssonin laatiman sommitelman tilarakenne
- Alkuperäisen sommitelman mukainen säilynyt lehmuskehä
- Avoin ovaalin muotoinen kenttäsommitelma
- 1940-50-luvuilla istutetut säilyneet pensasistutukset: syreenit ja villaheidet
- Kaikukadun puoleinen sisäänkäynti
- Puoliavoimet istutetut puistokulmaukset
- Reuna-alueiden nurmipinnat ja -luiskat
- Kari Juvan vuonna 1985 suunnittelema Väinö Tannerin muistomerkki ja Lars Liljeforsin vuonna 1984 suunnittelema muistomerkkin ympäristö
- Urheilu- ja pelailutoiminta

Viereisellä sivulla on kuva Väinö Tannerin muistomerkistä ”Tannerin portti”. Kivetty pinta ja muistomerkkiä ympäröivät muurit luovat muistomerkkin ympäristöä

aukiomaisen tilan. Muistomerkkin vierelle on sijoitettu istutusruokkuja.

Arvokartta

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- AIKAKAUDELLEEN TYYPILLINEN, OMAISPIIRTEENSÄ SÄILYTTÄNYT 1900-LUVUN ALUN URHEILUPIISTO
Puiston nykyinen tilallinen hahmo perustuu todennäköisesti Svante Olssonin laatimaan suunnitelmaan, joka edustaa 1900-luvun alun suunnitteluhantelta. Puiston alkuperäinen vuoden 1904 sommitelma on säilynyt melko vähäisin muutoksia.
- ALKUPERÄISEN TOTEUTUNEEN SUUNNITELMAN MUKAINEN SÄILYNYT SISÄÄNKÄYNTI
- ALKUPERÄISEN TOTEUTUNEEN SUUNNITELMAN MUKAINEN PUISTON KESKIOSAN AVOIN OVAALIN MUOTOINEN KENTTÄ
- ALKUPERÄISEN TOTEUTUNEEN SUUNNITELMAN MUKAINEN PUISTOA REUNUSTAVA NURMI
- ALKUPERÄISEN TOTEUTUNEEN SUUNNITELMAN MUKAISET EHEÄT ISTUTETUT PUOLI-AVOIMET NURKAT
- ALKUPERÄISEN TOTEUTUNEEN SUUNNITELMAN MUKAINEN PUISTON KOKO
- ALKUPERÄISEN TOTEUTUNEEN SUUNNITELMAN MUKAINEN KENTÄN LAAJUUS
- ALKUPERÄISEN TOTEUTUNEEN SUUNNITELMAN MUKAISET HÄVINNEET PUISTON SISÄÄNKÄYNNIT
Hämeentie, Haapaniemenkadulta ja entiseltä Laaksokadulta
- ALKUPERÄISEN TOTEUTUNEEN SUUNNITELMAN MUKAINEN KUULUNEET JA SÄILYNEET PUUSTUTUKSET
lehmuskehä
- MYÖHEMMIN ISTUTETUT / UUSITUT ALKUPERÄISEN SUUNNITELMAN MUKAISET PUUSTUTUKSET
lehmuskehä
- VUONNA 1947 ISTUTETUT SÄILYNEET PENSASISTUTUKSET
syreenit ja villahaidet
- ALKUPERÄISEN TOTEUTUNEEN SUUNNITELMAN MUKAISET HÄVINNEET PUUT
- KAUPUNKIKUVALISESTI MERKITTÄVÄ PUU
Puiston kookas puusto muodostaa merkittävän kaupunkikuvallisen elementin alueen katu- ja puistonäkymissä
- KAUPUNKIKUVALISESTI MERKITTÄVÄ KATUNÄKYMÄ
- MERKITTÄVÄ PUISTON SISÄINEN NÄKYMÄSEKTORI
- PUISTOAKSELI
Puisto muodostaa yhdessä Allin Tryggin puiston, Matti Heleniuksen puiston, Karhupuiston ja Kallion kirkkopuiston kanssa kaupunkikuvallisesti merkittävän puistoakselin tiiviisti rakennetulla alueella
- HISTORIALISESTI ARVOKAS KATULINJA
Hämeentie (ent. Itäinen Viertotie)
- PUISTON IDENTITEETTIIN LIITTYVÄ MAAMERKKI
Väinö Tannerin muistomerkki ympäristöineen. Muistomerkkin suunnittelija Kari Juva (1985). Ympäristön suunnittelija Lars Liljefors (1984).
- VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ (RKY)
Osuusliikkeiden ja teollisuuden Sörmälin
- KAUPUNKIKUVALISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNUKSEN JULKISIVU
(Elannon pääkonttori)
- KAUPUNKIKUVALISESTI MERKITTÄVÄ PUISTON JULKISIVU
- PUISTON REUNALLA OLEVA RAKENNUS JA SEN RAKENNUSVUOSI
1910-luku
1920-luku
1970-80-luku

Puiston pohjoiskulmassa sijaitseva Väinö Tannerin muistomerkki luo puistolle tunnistettavuutta ja vahvistaa sen identiteettiä. Puiston yksinkertainen aksiaalinen sommitelma ja sitä korostava lehmuskehä toimivat itsessään myös tunnistettavana maamerkkinä. Lehmuskehä luo puiston viereisille kaduille päin eheän vihreän julkisivun, minkä vuoksi kontrasti puiston ja sitä ympäröivien katujen ja rakennusten välillä on suuri. Puisto tuo tiiviin kaupunkirakenteen keskelle väljyyttä ja vihreyttä. Se rajautuu yhdeltä sivultaan Väinö Vähäkallion suunnittelemaan ja vuonna 1928 rakennettuun Elannon entiseen pääkonttoriin muodostaen rakennustaiteellisesti arvokkaalle rakennukselle vihreän edustan. Puisto on tärkeä edusta rakennukselle ja puistoalueen tarjoama vapaa tila rakennuksen edustalla korostaa rakennuksen kaupunkikuvallista merkitystä ja roolia alueen maamerkkinä.

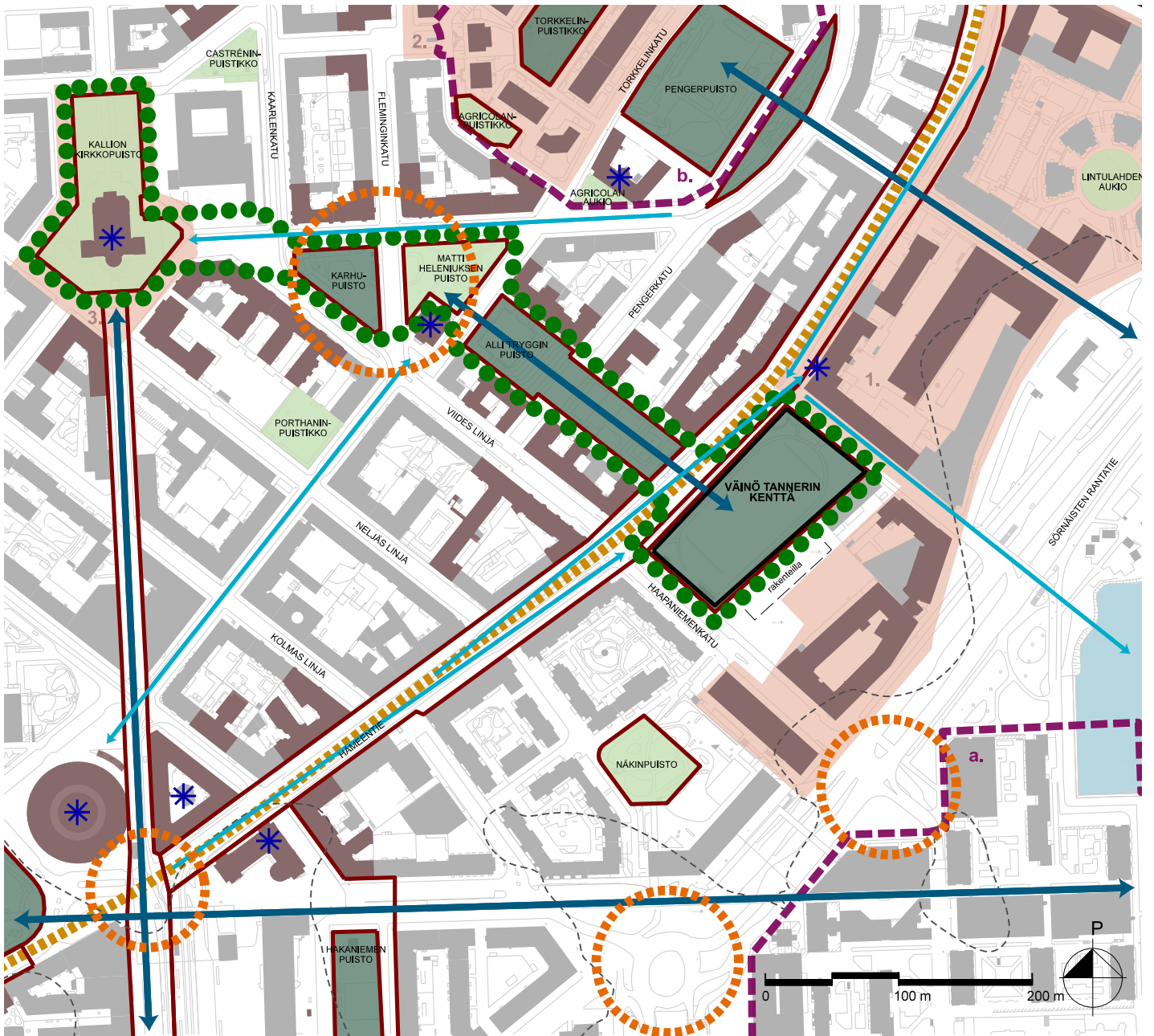
Hämeentietä pitkin kulkee merkittäviä kaupunkikuvallisia katunäkymiä, joiden päätteenä toimii Väinö Tannerin kentän lehmuskehä sekä kentän viereinen Elannon entisen pääkonttorin torniaihe. Kaikukadulta puiden välistä kentän yli Haapaniemenkadulle asti avautuu merkittävä näkymä. Myös puiston sisällä avautuu näkymä avoimen kentän yli kohti Elannon pääkonttoria.

Ylimpänä syksyinen näkymä Väinö Tannerin kentältä kohti puiston itänurkkaa ja entistä virastotaloa. Kenttää kiertää näyttävä ja kookas lehmuskehä. Oikealla lehmuskehässä on aukko, jonka paikalla on aiemmin sijainnut entisen Laaksokadun puoleinen sisäänkäynti ja myöhemmin myös pukuhuone, joka on sittemmin hävinnyt.

Alempana näkymä Haapaniemenkadulta kohti Väinö Tannerin kenttää. Kentän lehmuskehä näyttäytyy viereisiltä kaduilta maamerkkimäisenä aiheena. Haapaniemenkadun puoleisella puiston sivulla sijaitsee pitkä punatiilinen huoltorakennus, city-wc ja muuntamorakennus.

Laaja arvokartta

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- RKY-ALUE
1. Osuusliikkeen ja teollisuuden Sörnäinen
2. Torkkelinmäen asuinalue
3. Kallion kirkko
- ARVOYMPÄRISTÖT
Helsingin yleisten alueiden arvoympäristökohteet ovat historiallisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita tai edustavat tietyn aikakauden kaupunkirakennustaidetta, suunnitteluhanteita tai tunnettujen suunnittelijoiden töitä esimerkiksi tavalla.
- ASUNTOALUEKOKONAISUUS (Helsingin maisemakulttuuri)
a. Merihaka
b. Torkkelinmäki
- ASEMAKAAVASSA SUOJELLUT RAKENNUKSET
- HISTORIAALLINEN KATULINJA
Hämeentie (ent. Itäinen Viertotie)
- HISTORIAALISESTI JA KAUPUNKIKUVALISESTI MERKITTÄVÄ AKSELIPUISTOJEN KOKONAISUUS:
Kallion kirkkopuisto - Karhu-puisto - Matti Heleniuksen puisto - Alli Tryggvin puisto - Vainö Tannerin kenttä
- AIKAKAUDELLEEN TYYPILLINEN PUISTO
- MUUT PUISTOT

- KAUPUNKIKUVALISESTI MERKITTÄVÄ NÄKYMÄLINJA
- KATUA PITKIN KULKEVA NÄKYMÄ KOHTI MAAMERKKINÄ TOIMIVAA RAKENNUSTA / PUISTOA / MERTA
- KAUPUNKIRAKENTEELLINEN JA LIIKENTEELLINEN SOLMUKOHTA
- MAAMERKKINÄ TOIMIVA RAKENNUS
- RANTAVIIIVA 1800-LUVUN ALKUPUOLELLA ENNEN TÄYTTÖJÄ
- MUUT RAKENNUKSET
- VESIALUE
- TARKASTELUALUEEN RAJA

Arvoa heikentävät tekijät ja ristiriidat

Väinö Tannerin kentän yleinen kuluneisuus vaikuttaa puiston yleisilmeeseen heikentävästi. Puiston kalusteiden ja varusteiden kirjavuus ja sijoittelu eivät sovellu historiallisen puiston ilmeeseen ja ovat ristiriidassa puiston alkuperäisen sommitelman mukaisten periaatteiden kannalta. Puiston alkuperäisenä penkinä oli koivunjalkapenkki, mutta nykyään penkit ovat kadonneet puistosta täysin.

Puiston keskeisenä aiheena toimiva lehmuskehä on joltain osin aukkoinen. Entisen Laaksokadun varrella sijaitsevien lehmusten latvukset ovat paikoin kärsineet paikalla aiemmin sijainneen virastotalon läheisyydestä. Hämeentien leventämisen seurauksena lehmukset ovat hyvin ahtaalla Hämeentien viereisellä sivulla. Puukehän aukkoisuus ja liian vähäinen kasvutila heikentävät puiston asemaa asemakaavahistoriallisesti ja puutarhataiteellisesti arvokkaana puistona.

Haapaniemenkadun vastaiselle puiston reunalle on sijoitettu city wc, muuntamo ja huoltorakennus, jotka estävät näkymät puistoon Haapaniemenkadulta. Hämeentien vastainen betonimuuri poikkeaa puiston alkuperäisestä toteutuneesta suunnitelmasta, jossa kadun ja puiston välinen tasoero oli ratkaistu nurmiluisella. Muuri on huonokuntoinen ja paikoin töhritty. Uudet rakennelmat ja rakennukset ovat ristiriidassa puiston kulttuurihistoriallisten arvojen kanssa.

Puiston keskeisenä aiheena toimivat istutetut kulmaukset poikkeavat nykyasussaan alkuperäisestä toteutuneesta suunnitelmasta. Nurkkauksien puu- ja pensasistutukset ovat pääosin hävinneet. Puiston alkuperäisen toteutuneen suunnitelman mukaiset sisäänkäynnit ovat poistuneet Kalkukadun puoleista sisäänkäyntiä lukuun ottamatta. Haapaniemenkadun puoleinen sisäänkäynti on suljettu erilaisin rakentein ja kalustein. Puiston käytävät ovat paikoin levinneet. Entisen Laaksokadun vastaisella sivulla sijaitseva aitarakenne on töhritty ja on ristiriidassa puiston kulttuurihistoriallisten arvojen kanssa.

Ylempänä kuva puiston kaakkoisreunasta. Puiston viereisellä tontilla on aiemmin sijainnut virastotalo, jonka vuoksi lehmusten latvukset ovat toispuoleiset.

Alempana kuva kenttää kiertävältä käytävältä kohti Haapaniemenkatua. Kadun puoleisella reunalla sijaitsee huoltorakennus, city-wc ja muuntamo, jotka ovat muokanneet puiston reunan ilmettä vahvasti. Kenttää kiertävä aita estää kulun kentän ympäri.

5 Kehittämistavoitteet maiseman ja historian näkökulmasta

Suosituksot alueen kehittämislle ja jatkosuunnittelulle perustuvat tässä työssä määriteltyihin kulttuurihistoriallisiin ja maisemallisiin arvoihin sekä vaalittaviin ominaispiirteisiin. Esitetyt kehittämistavoitteet pyrkivät säilyttämään ja turvaamaan em. arvot ja määrittelemään reunaehdot alueen kehittämislle.

Puiston säilyttäminen osana historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävää akselipuistojen kokonaisuutta.

Puisto säilytetään istutettuna ja vehreänä ja sen kulttuurihistorialliset arvot säilytetään. Puiston säilyminen osana kaupunkikuvallista kokonaisuutta turvataan ja sen historiallinen rooli Kallion ja Sörnäisten kaupunginosien urheilu- ja pelailualueena säilytetään. Alueen kehittämislssä ja alueella tehtävissä toimenpiteissä tulee huomioida toimenpiteiden vaikutus laajemmassa kaupunkikuvallisessa kokonaisuudessa, kuten katunäkymissä sekä puiston ja rakennusten suhteessa. Yhteys Alli Tryggin puistoon turvataan.

Puisto kunnostetaan Svante Olssonin alkuperäisen ja toteutetun puistosuunnitelman mukaiseen asuun. Tärkeimpänä tavoitteena on puiston kunnostaminen ja sen ominaispiirteiden säilyttäminen ja vahvistaminen. Väinö Tannerin kenttä kunnostetaan alkuperäisen vuoden 1904 toteutetun puistosuunnitelman mukaiseen asuun. Puiston alkuperäinen tilasommitelma säilytetään ja palautetaan pääosin. Aksiaalinen kenttäsommitelma ja lehmuskehä säilytetään ja alkuperäisiä sisäänkäyntejä osin palautetaan. Puiston alkuperäiset ja huomionarvoiset istutukset säilytetään.

1900- ja 1910-luvulla toteutettuun kasvillisuussommitelmaan kuuluneet istutusaiheet ja kasvilajisto säilytetään ja niitä ylläpidetään. Hävinneet alkuperäiset kasvillisuussommitelmat palautetaan. Puiston identiteettiin olennaisesti kuuluva kaupunkikuvallisesti merkittävä ja puiston ovaalin muotoista sommitelmaa korostava lehmuskehä säilytetään kasvillisuussommitelman keskusaiheena ja sitä ylläpidetään sekä sen elinolosuhteita parannetaan. Puukehä uusitaan jatkuvan kasvatuksen periaatteella puistolehmuksen ja isolehtilehmuksen isokokoisilla taimilla. Hävinneet alkuperäisen kasvillisuussommitelman mukaiset puut palautetaan, jolloin kehästä muodostuu yhtenäinen kokonaisuus. Puut tarvitsevat tilaa ympärilleen, eikä niiden vierelle saa istuttaa muuta puustoa tai korkeita pensaita.

Puiston reuna-alueet ja kulmaukset tulee säilyttää eheinä puistomaisina reunoina. Puiston reumat ja kulmat ovat säilyneet eheinä puistomaisina reunoina eteläkulmausta ja Hämeentien reunaa lukuun ottamatta. Puiston kulmaukset tulee säilyttää ja niitä tulee kehittää eheinä puistomaisina nurkkina, joissa on vapaasti sommiteltuja puu- ja pensasistutuksia. Kulmauksiin palautetaan runsaat monilajiset puu- ja pensasistutukset. Pensaiden sommittelussa lähtökohtana on alkuperäinen sommitelma ja kadulta puistoon ja puiston yli avautuvat näkymät.

Tavoitteena on avoin lehmuskehän rajaama puisto, jonka kulmissa ovat vehreät puistomaiset nurkat puu- ja pensasistutuksineen. Viherpinnan tulee yhtenäisenä aiheena kiertää koko puisto. Puiston reunoihin tai kulmauksiin ei tule sijoittaa teknisiä rakenteita eikä puiston istutusalueille tule läjittää lumia.

Puiston kaakkoisreunassa sijaitsevan tontin asemakaavassa on hahmoteltu yhteys tontilta puistoon. Yhteys tulee sovittaa puiston arvoihin ja ominaispiirteisiin. Yhteensovituksessa tulee huolehtia erityisesti lehmusten elinolosuhteista.

1940-1950-luvulla toteutettuun kasvillisuussommitelmaan kuuluneet istutusaiheet ja kasvilajisto säilytetään ja niitä ylläpidetään. Puiston reunoille 1940-1950-luvulla istutetut pensasistutukset säilytetään kasvillisuussommitelman osana.

Viereisellä sivulla valokuva kenttää kiertävältä käytävältä. Käytävää reunustaa toiselta sivulta lehmuskehä. Lehmuskehän alla kulkee puistoa kiertävä nurmipinta, joka on paikoin kulunut. Hämeentien ja puiston välinen tasoero on ratkaistu betonisella tukimuurilla ja siihen liittyvällä kaiteella.

Kehittämistavoitekartta

MERKINTÖJEN SELITYKSET

Puiston säilyttäminen ja kehittäminen osana historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävää akselipuistojen kokonaisuutta. Puisto säilytetään istutettuna ja vehreänä ja sen kulttuurihistorialliset arvot säilytetään. Puiston historiallinen rooli kaupunginosan peli- ja urheiluvuorona säilytetään. Yhteydet Alii Tryggin puistoon turvataan. Puisto kunnostetaan pääpiirteissään Svante Olssonin alkuperäisen toteutetun aksiaalisen puistosuunnitelman mukaiseen asuun.

KASVILLISUUS

1900-1910-luvulla toteutettuun kasvillisuussommitelmaan kuuluneet istutusaiheet ja kasvilajisto säilytetään ja niitä ylläpidetään

Vuonna 1947 istutetut pensasistutukset ja kasvilajisto säilytetään ja niitä ylläpidetään

Hävinneet alkuperäiseen kasvillisuussommitelmaan kuuluneet lehmukset palautetaan

Eheinä puistomaisina nurkina säilytettävät ja kehitettävät puiston kulmaukset, joissa on vapaasti sommiteltuja puu- ja pensasistutuksia. Nurkkiin ei tule sijoittaa teknisiä rakenteita. Nykisten rakenteiden kunnostusten yhteydessä tulee tarkastella niiden kehittämistä paremmin puistoon sopiviksi.

Viherpintana säilytettävät ja kehitettävät puiston reuna-alueet. Viherpinnan tulee yhtenäisenä aiheena kiertää koko puisto.

TILARAKENNE

Avoimena säilytettävä ja kehitettävä toiminnallinen ovaalin muotoinen kenttäsommitelma, joka varataan peli- ja urheilutoiminnoille

Hävinneet alkuperäisen toteutuneen suunnitelman mukaiset sisäänkäynnit palautetaan.

Puistokäytäväverkosto kunnostetaan. Kulku koko kentän ympäri tulee mahdollistua.

Puistoa rajaava tukimuuri säilytetään ja kunnostetaan. Kunnostuksessa muuri tulee yhteensovittaa puiston arvoihin ja ominaispiirteisiin.

Väinö Tannerin muistomerkki ympäristöineen tulee säilyttää alueen identiteetin kannalta merkittävänä maamerkinä. Muistomerkkin ympäristö kunnostetaan ja yhteensovitetaan muuhun puistoon rajauksen, istutusten ja reittien osalta kulttuurihistorialliset arvot huomioiden.

Tavoitteelliset näkymälinjat tulee pitää avoimina ja umpeutuneet näkymälinjat tulee avata. Puistoon ei tule sijoittaa näkymiä tukkivia rakenteita.

Puiston laidalle kaavailtu rakennus ja siihen liittyvät sisäänkäynnit.

Asemakaavassa hahmoteltu yhteys viereiseltä tontilta puistoon. Yhteys tulee sovittaa puiston arvoihin ja ominaispiirteisiin. Yhteensovituksessa tulee huolehtia erityisesti lehmusten elinolosuhteista.

Tavoitteena on säilyttää Väinö Tannerin kentän historiallinen rooli kaupunginosan urheilu- ja pelialueena. Väinö Tannerin kenttä kaavoitettiin alun perin Kallion ja Sörnäisten kaupunginosien toiminnalliseksi puistoalueeksi, jollaisena se on säilynyt näihin päiviin asti. Puistossa on ollut peli- ja urheilutoimintoja alusta lähtien ja nämä toiminnot tulee säilyttää jatkossakin.

Puiston kunnostamisessa pyritään edistämään ekologisesti kestäviä ratkaisuja, jotka sovitetaan osaksi kulttuurihistoriallista miljöötä. Kentän mahdollisessa kunnostamisessa tulee huomioida sen rajautuminen muuhun puistoon. Kenttään liittyvien materiaalien, kalusteiden ja varusteiden valinnoissa tulee huomioida puiston kulttuurihistorialliset arvot. Mahdollisen aidan uusimisen yhteydessä tarkastellaan puiden alla olevan viherpinnan laajentamisen mahdollisuuksia. Valaistuksen osalta olisi tärkeää, että se suunnitellaan niin, ettei läheisiin asuinkortteleihin tuoteta häiriötä ja että arvokas katutila otetaan huomioon. Kentän materiaalin tulisi olla ekologisesti kestävä. Puiston keskiakseli tulee pitää vapaana kalusteista ja varusteista. Väliaikaiset urheilu- ja tapahtumiin liittyvät rakenteet kentällä ovat sallittuja.

Puiston nykyistä käytäväverkostoa kehitetään ja alkupeittäisiä hävinneitä sisäänkäyntejä palautetaan. Kulku koko kentän ympäri tulee mahdollistaa. Puistokäytävät tulee perustaa ja toteuttaa kivituhkapintaisina. Jatkosuunnittelun yhteydessä tutkitaan mahdollisuutta penkkien lisäämiseksi puistoon. Uusien kalusteiden valinnoissa huomioidaan puiston kulttuurihistorialliset arvot. Puistoa rajaava tukimuuri säilytetään ja mahdollisesti kunnostetaan kulttuurihistorialliset arvot huomioiden.

Väinö Tannerin muistomerkki ympäristöineen tulee säilyttää alueen maamerkinä. Tunnistettavat maamerkit vahvistavat puiston identiteettiä. Muistomerkin ympäristö kunnostetaan ja yhteensovitetaan muuhun puistoon rajauksen, istutusten ja reittien osalta kulttuurihistorialliset arvot huomioiden.

Merkittävät näkymälinjat tulee pitää avoimina ja umpeutuneet näkymälinjat tulee avata. Puistojen reunojen läpinäkyvyys sekä avoin kenttä mahdollistaa näkymien avautumisen katualueelta kohti puiston sisäosia ja puiston läpi kohti Elannon entistä pääkonttoria. Puistoon ei saa sijoittaa näkymiä tukkivia rakenteita. Puistikon istutussuunnittelussa tulee huomioida merkittävät näkymälinjat kadulta puistoon sekä puistoa ympäröivään rakennuskantaan. Kunnostussuunnitelmaa laadittaessa on huomioitava, että Haapaniemenkadun vastaisella sivulla koilliskulmassa oleva puistomuuntamo, city wc ja pukuhuonerakennus on aikoinaan sijoitettu ongelmallisesti puiston reunaan, jolloin ne estävät nykyisellään näkymät puistoon Haapaniemenkatua pitkin saavuttaessa. Rakennusten mahdollisten kunnostusten yhteydessä tulee tarkastella niiden aiheuttamien haitta-vaikutusten lieventämistä.

Ylhäällä valokuva Alli Tryggin puistosta Hämeentien yli kohti Väinö Tannerin kenttää. Puistot kuuluvat osaksi Kallion kirkolta alkavaa historiallisten puistojen sarjaa. Alli Tryggin puistosta on visuaalinen yhteys Väinö Tannerin kentälle.

Lähteet ja kirjallisuus

Arkistolähteet

ABB Strömberg-kokoelma, Tekniikan museo
HKA = Helsingin kaupunginarkisto, Kokoelmatietokanta Sinetti, digitoidut aineistot
KHKK= Kertomukset Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta
HKYA = Helsingin kaupunkiympäristön arkisto
HKMKA = Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto
Helsingin kaupungin karttapalvelu
KA = Kansallisarkisto, digitoidut aineistot
KK= Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
MVKA = Museovirasto historian kuva-arkisto

Painamattomat lähteet

Arkkitehtuurimuseon nettisivut <https://www.mfa.fi/>

Arkkitehtitoimisto Schulman Oy. Haapaniemenkatu 4 virastotalo – rakennushistoriaselvitys. 2013.

Arkkitehtitoimisto Schulman Oy. Helsingin Mylly – rakennushistoriaselvitys. 2010.

Arvoympäristökortti. Väinö Tannerin kenttä. 2017.

Helsingin Ponnistus ja SAPA ry. Haapaniemestä juniorikeskus - Hankesuunnitelma Haapaniemen kentän (Väinö Tannerin kentän) muuttamisesta tekonurmella päälystetyksi nuorten ja junioreiden liikunta- ja harjoituskeskukseksi. 2014.

Mika Mäkelä. Uudistuva Kallio – Saneerauksen ihanteet ja todellisuus 1933-1986. Filosofian, historian ja taiteiden tutkimuksen osasto. Humanistinen tiedekunta. 2022. Helsingin yliopisto.

Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen sivusto www.rky.fi

WSP Finland Oy. Hämeentien ennen – jälkeen -tutkimus. Helsingin kaupunki. Kaupunkiympäristön aineistoja 2024:1.

Painetut lähteet ja kirjallisuus

Asmo Alho ja Uljas Rauanheimo. Helsinki ennen meitä. 1947. Otava.

Hakkarainen Helena ja Putkonen Lauri. Sörnäisten eteläosan teollisuuskorttelit: rakennushistoriallinen selvitys. Helsingin kaupunginmuseo. 1985.

Hakkarainen Helena. Pitkäsillan pohjoispuolen teollisuusalueiden syntyvaiheista ja rakentumisesta. Narinkka 1982. Helsingin kaupunginmuseon vuosikirja 1983.

Heikki Waris. Työläisyhteiskunnan syntyminen Helsingin Pitkäsillan pohjoispuolelle. Osa I. Helsinki: Suomen historiallinen seura. 1932.

Juha Koskinen, Kallion historia. Kallio-Seura 1990.

Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy & Arkkitehtitoimisto Okulus Oy. Hakaniementori – Kaupunkirakenne- ja ympäristöhistoriaselvitys. Helsingin kaupunki. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2021:8.

Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy. Ensipuistikko – ympäristöhistoriallinen selvitys ja kehittämisperiaatteet. Helsingin kaupunki. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2021:23.

Otto Bruun. Sörnäisten esikaupungin kehityshistoriaa. Helsingin Kaiku no 38. Kansalliskirjasto. 1912.

Stenius, Olof. Helsingin asemakaavahistoriallinen kartasto. Pro Helsingfors Säätiö. Helsinki. Frenckellin Kirjapaino Oy. 1969.

Sörnäisten, Kallion, Alppiharjun, Vallilan ja Hermannin viheraluesuunnitelma 2007-2016. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2007:8. Katu- ja puisto-osasto.

Viitteet

- 1 Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen sivusto https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4999. Käyty 27.11.2024.
- 2 Koskinen, J., 1990, s. 1.
- 3 Stenius, O. 1969.
- 4 Koskinen, J., 1990, s. 12.
- 5 Mäkelä, M., 2022, s. 24.
- 6 Mäkelä, M., 2022 s. 24.
- 7 Koskinen, J., 1990, s. 14.
- 8 Hakkarainen, H., 1982, s. 24.
- 9 Mäkelä, M., 2022, s. 25-26.
- 10 Waris, H., 1932, s. 17.
- 11 Hakkarainen, H. ja Putkonen, L. 1985, s. 7.
- 12 Alho, A. ja Rauanheimo, U., 1947, s. 259
- 13 Waris, H., 1932, s. 16.
- 14 Waris, H., 1932, s. 26-27, 29.
- 15 Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy & Arkkitehtitoimisto Okulus Oy. Hakaniementori – Kaupunkirakenne- ja ympäristöhistoriaselvitys, 2021, s. 39.
- 16 Arkkitehtitoimisto Schulman Oy, Helsingin Mylly - rakennushistoriaselvitys, 2010, s. 7.
- 17 Bruun, O., 1912, s. 413.
- 18 Hakkarainen, H., 1982, s. 47-50.
- 19 Arkkitehtuurimuseon nettisivut: <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/svante-olsson/>. Käyty 28.11.2024.
- 20 Kaupunginhallituksen mietinnöt 1899 nro 16, s. 5. HKA. "Handlingar angående inrättandet af lekplatser för barn."
- 21 KHKK, 1904, s. 12-13. "Rahatoimikamarin määräyksen6) mukaan 25 päivästä kesäkuuta 1903 istutukset. lähtökatselmuksen toimitettua kaupungille kuuluvalla osalla huvila-alueella N:o 27 a Fägelvikissä, olivat katselmusmiehet toimituksesta antamassaan pöytäkirjassa lausuneet maa-alueen vastaisesta käyttämisestä mielipiteenään m. m. että sen ehdotetun puisto-istutuksen töitä, johon istutukseen käytettäisiin Haapaniemen istutukset sekä osia Fägelvikin tilasta, ei enää lykättäisi, ja oli Rahatoimikamari tämän johdosta antanut 7) Rakennuskonttorin tehtäväksi yksin neuvoin Puutarhalautakunnan kanssa laatia lähemmän ehdotuksen sanotun puisto-alueen järjestelyksi ja kuntoonpanemiseksi. Täyttääkseen tämän tehtävän oli Rakennuskonttori laatinut piirustukset, jotka se lähetti kirjelmän seuraamana, jossa konttori esitti paikan järjestettäväksi siten että urheilu- ja leikkikentän tarve 10:lle, 1 lista ja 12:sta kaupunginosalle, joissa ei ollut ollenkaan sellaisia laitoksia, tulisi tyydytetyksi, ja oli Konttori laatinut kysymyksenalaisen paikan kuntoonpanemiseksi kustannuslaskun, joka päättyi 32,200 markan summaan."
- 22 Kaupunginhallituksen mietinnöt 1905 nro 26, s. 45. HKA. "Fortsättande af planteringsarb. Aspnäs plantage."
- 23 KHKK, 1908, s. 279. "Haapaniemen istutuksiin tehtiin sellainen muutos, että siellä oleva Haapaniemen leikkikenttä korotettiin, niin että se valmiiksi jouduttuaan tulee olemaan samalla tasolla kuin ympäröivät kadut, mistä on se etu, että leikkikenttä tulee kuivemmaksi ja terveellisemmäksi. Rakennuskonttori, joka tarvitsi kaatopaikkaa kiville, täytti leikkikentän noin puoleksi. Kun enempää kivitäytettä ei voitu enää saada, käytettiin määräraha mullan hankkimiseen istutuksiin leikkikentän ympärillä. Multaa saatiin läheiseltä kaupungin uuden kaasulaitoksen tontilta, ja jotta tästä multavarastosta ei mitään menisi hukkaan, kuljetettiin se sieltä kokonaan pois. Viimemainittu työ aiheutti kuitenkin sen, että määrärahan Smk 3,000:— yli käytettiin Smk 596:61."
- 24 KHKK, 1909, s. 253. "Sittenkun rakennuskonttori oli puutarhalautakunnalta saanut toimekseen tasoituttaa Haapaniemen istutuksen urheilukentän niin laajalta, kuin tarkoitukseen käytettävänä olevat varat, 2,000 markkaa, sallisivat, ryhtyi konttori paikalla toimiin kentän täyttämiseksi ja tasoittamiseksi louhoskivillä, jota ainetta oli maksutta saatavana erinäisistä Kalliossa teetetyistä louhintatöistä. Työn alkaessa täyttämätön, noin 3,000 m2 laaja mainitun kentän osa tasoitettiin siten täyteen korkeuteensa, mutta kun tästä työstä oli kustannuksia Smk 1,847: 50, jätettiin kentän muu kuntoonpano johonkin seuraavaan vuoteen."
- 25 KHKK, 1910, s. 313, "Haapaniemen tasotus- ja istutustöiden loppuunsaattaminen. Töihin käytettiin Smk 5,003: 67. Määräraha oli 5,000 markkaa. Haapaniemen tasotus- ja istutustöiden loppuunsaattamista varten osotetusta 6,000 markan määrärahasta oli 3,000 markkaa tarkoitettu käytettäväksi leikkikentän tasotuksen loppuunsaattamiseen ja loput istutuksiin. Jälkimmäiseen työhön käytettiin 1,317.5 multakuutiometrin siirtämiseksi kentän eteläosasta sen pohjoisosaan Smk 1,242: 72. Jäljellä olevan määrärahan käytti rakennuskonttori, joka toimitti leikkikentän tasotuksen. Kustannuksia oli kaikkiaan Smk 5,960: 96."
- 26 KHKK, 1912, s. 414. "Haapaniemen urheilukentän ympärillä jatkettiin tasotustyötä ja poistettiin 80 sm:n syvyinen savihiekkan kerros urheilukentän ja Kaikukadun väliseltä alalta, jotta siihen vastedes voitaisiin istuttaa puita. Mainittuun paikkaan tuotiin samanvahvuinen multakerros. Itäisen viertotien laajennus- ja korotustyötä suoritettaessa havaittiin istutuksen multakerroksen sijaitsevan liian alhaalla, minkätähden sitä korotettiin viertotien eteläviereltä niin, että urheilukentän pohjoisrajan reunustus tuli jalkakäytävän tasalle. Mainituista töistä oli kustannuksia Smk 4,444: 32 määrärahan ollessa 4,450 markkaa."
- 27 Helsingin Kaupunginvaltuuston päätökset 1917, nro 3, s. 17-18, "Rkmin esitys tehdaskorttelin N:o 291 kaupunginasemakaavan muuttamisesta." HKA.
- 28 Hakkarainen, H. ja Putkonen, L., 1985, s. 12.
- 29 KHKK, 1937, s. 308. "Haapaniemen kentällä pelattiin etupäässä Työväen urheiluliiton alaisten seurojen pesäpallo-otteluita, kaikkiaan 228. Koululaisotteluita pelattiin n. 70 ja Elannon eri työryhmien välisiä jalkapallo-otteluita 12."
- 30 KHKK, 1925, s. 177. "Rahatoimikamari päätti, että kelkkamäkiä talveksi 1925-26 rakennettaisiin samoihin paikkoihin kuin lähinnä edellisenä talvena sekä sen lisäksi Haapaniemen urheilukentälle..."
- 31 KHKK, 1943, s. 34-35. "Urheilutoiminta. Luistinradat. Talvella 1942 /43 suuret kunnalliset luistinradat sijaitsivat Eläintarhan, Käpylän ja Vallilan urheilukentillä sekä pienoisoradat Sepän-, Runebergin-, Hesperian- ja Niittykadun puistoissa, Haapaniemen kentällä, Siltavuorenrannassa ja Suomenlinnan kentällä."
- 32 KHKK, 1935, s. 270. "Ahkerasti pesäpallokilpailuihin käytetty Haapaniemen kenttä varustettiin irroitettavilla pylvyillä, joihin mukavasti voi kiinnittää köydet yleisön eristämiseksi."
- 33 Helsingin kaupungin talousarvio vuodeksi 1942, nro 12, 1941, s. 72. HKA.
- 34 Hakkarainen, H. ja Putkonen, L., 1985, s. 40.
- 35 Hakkarainen, H. ja Putkonen, L., 1985, s. 40.
- 36 Helsingin kaupungin eri vuosikymmenten puistokorteista koostettu Excel-taulukko. HKYA.
- 37 Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy. Ensipuistikko – ympäristöhistoriallinen selvitys ja kehittämisperiaatteet, 2021, s. 31.

- 38 Arkkitehtitoimisto Schulman Oy. Haapaniemenkatu 4 virastotalo – rakennushistoriaselvitys. 2013. s. 3.
- 39 Arvoympäristökortti. Väinö Tannerin kenttä. 2017.
- 40 Koskinen, J., 1990, s. 383
- 41 Sörnäisten, Kallion, Alppiharjun, Vallilan ja Hermannin viheraluesuunnitelma 2007-2016. s.67.
- 42 Helsingin Ponnistus ja SAPA ry, Haapaniemestä juniorikeskus, 2014, s. 2-4.
- 43 WSP Finland Oy, Hämeentien ennen – jälkeen -tutkimus, 2024, s. 4.
- 44 Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy. Ensipuistikko – ympäristöhistoriallinen selvitys ja kehittämisperiaatteet, 2021, s. 45.
- 45 Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy. Ensipuistikko – ympäristöhistoriallinen selvitys ja kehittämisperiaatteet, 2021, s. 53.

16. HAAPANIEMEN URHEILUKENTÄN YMPÄRI Ö

- = Tannerin auki*
= Väinö Tannerin
keuhke
- Acer campestre 4
- platanoides
Betula verrucosa 3
Cornus alba 1
Crataegus grayana
Euonymus europaea 1
Lonicera tatarica 4
Philadelphus pubescens 1
- sp. 3
Ribes grossularia 1
- aureum 1
Rosa pimpinellifolia, Poppius 1
Symphoricarpus rivularis 1
Syringa josikaea 1
- vulgaris 9
Tilia cordata
- x europaea
- platyphylla 3
Ulmus glabra 1
Viburnum opulus 1/
- lantana 5
- 1700*
1800

Tekijät:	Tiina Perälä, Matti Liski, Ronja Rajamäki, Veikka Väinämö
Julkaisun yhteyslö:	Kaisa Solin
Julkaisun nimi:	Väinö Tannerin kenttä - ympäristöhistoriallinen selvitys ja kehittämisperiaatteet
Sarja:	Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja
Sarjanumero:	2024:xx
Julkaisuaika:	2024
ISBN:	ISBN 978-952-386-532-7 (verkkojulkaisu)
ISSN:	ISSN 2489-4230 (verkkojulkaisu)
Kieli, koko teos:	suomi
Kieli, tiivistelmä:	suomi, ruotsi

Tiivistelmä:

Helsingin itäisessä kantakaupungissa, osuusliikkeiden ja teollisuuden Sörnäisten valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kyljessä sijaitseva Väinö Tannerin kenttä on aikakaudelleen tyypillinen ominaispiirteensä hyvin säilyttänyt 1900-luvun alun urheilupuisto. Puisto liittyy osaksi Kallion kirkolta alkavaa historiallisten puistojen sarjaa. Vuoden 1904 puistosuunnitelman mukainen puisto valmistui 1910-luvulle tultaessa. Puistolla on suuri alkuperäisyysarvo, sillä se on säästynyt merkittävältä myöhemmiltä uudistuksilta. Puisto kaavoitettiin Sörnäisten toiminnalliseksi puistoksi, jollaisena se on säilynyt näihin päiviin asti. Puiston nykyinen tilallinen hahmo perustuu Helsingin ensimmäisen kaupunginpuutarhurin Svante Olssonin laatimaan puistosuunnitelmaan. Suurin osa alkuperäisistä istutusaiheista ja -sommitelmista on säilynyt, vaikka kasviyksilöitä on sittemmin uusittu. Väinö Tannerin kenttä on kasvilajistoltaan arvokas. Huomionarvoisia ovat yli 100-vuotias lehmuskehä ja 1940-luvun lopulla istutettu pensaslajisto, joista mainittakoon syreenit ja villaheidet. Puistossa sijaitseva Väinö Tannerin muistomerkki luo puistolle tunnistettavuutta ja oman identiteetin.

Selvityksen tavoitteena on ollut kartoittaa puistikon suunnittelun ja rakentamisen vaiheet, myöhemmät muutokset sekä arvioida kohteen nykytilaa, säilyneisyyttä ja merkittävyyttä. Lopuksi on annettu suositukset alueen kehittämiseksi siten, että alueen kulttuurihistorialliset arvot säilyvät.

Avainsanat:

Väinö Tannerin kenttä, Haapaniemen kenttä, Sörnäinen, ympäristöhistoriallinen selvitys, kehittämisperiaatteet

Sammanfattning:

Väinö Tanners plan, som ligger i Helsingfors östra stadskärna intill Sörnäs nationellt betydelsefulla byggda kulturmiljöer med andelslag och industri, är en idrottspark från början av 1900-talet som bevarat tidsperiodens typiska särdrag väl. Parken är en del av den historiska serie parker som börjar vid Berghälls kyrka. Parken färdigställdes i början av 1910-talet i enlighet med parkplanen från år 1904. Eftersom den bevarats från senare betydande förnyelser, har parken har ett stort originalitetsvärde. Parken planlades som en funktionell park för Sörnäs, och har bevarats som sådan fram till dessa dagar. Parkens nuvarande rumsliga gestalt grundar sig på den parkplan som utarbetades av Helsingfors första stadsträdgårdsmästare Svante Olsson. Den största delen av de ursprungliga planteringsmotiven och -kompositionerna har bevarats, trots att individuella växter sedermera förnyats. Växtbeståndet på Väinö Tanners plan är värdefullt. Beaktansvärda är den över 100-åriga lindringen och buskarterna som planterats i slutet av 1940-talet, exempelvis syrener och parkolvon. Det monument över Väinö Tanner som finns i parken skapar igenkännlighet och en egen identitet för parken.

Målet med utredningen har varit att kartlägga skedena för planeringen och byggandet av den lilla parken, senare ändringar samt bedöma objektets nuvarande tillstånd, bevarandegrad och betydelse. Till slut har man gett rekommendationer för utveckling av området, så att områdets kulturhistoriska värden bevaras.

Nyckelord:

Väinö Tanners plan, Aspnäs plan, Sörnäs, miljöhistorisk utredning, utvecklingsprinciper

Helsinki

